

تدوین مدل استعدادیابی والیبال در ایران

محمد باسره^۱، مرتضی دوستی^۲، فرزاد فرزاد^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی در رویدادها و سازمان‌های ورزشی دانشگاه مازندران*
 ۲ و ۳. استادیار دانشگاه مازندران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۵/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۳/۰۵

چکیده

استعدادیابی، کشف ورزشکاران بالقوه‌ای است که درگیر ورزش خاصی نمی‌باشند. از برنامه‌های استعدادیابی جهت شناسایی ورزشکاران بااستعداد و نیز موفقیت آن‌ها در سطح جهانی استفاده می‌شود. پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل استعدادیابی والیبال در ایران انجام گرفت. بدین منظور، ابتدا به مطالعه فرایندها و مدل‌های استعدادیابی والیبال و سایر ورزش‌ها در کشورهای پیشرفته مختلف و نیز ایران پرداخته شد. سپس، با توجه به مطالعات انجام‌شده، مدل استعدادیابی پیشنهادی والیبال ایران به صورت هفت مرحله‌ای ارائه گردید. روش‌شناسی پژوهش از نوع کیفی و نظریه داده‌بنیاد بود و جامعه آماری آن را مربیان با درجه بین‌المللی والیبال (یک، دو و سه) از کل کشور که تعداد آن‌ها ۱۳۷ نفر (آقایان ۶۷ نفر و بانوان ۷۰ نفر) بود تشکیل دادند. یافته‌ها نشان می‌دهند که از هفت مرحله پیشنهادی (مرحله اول (پایه): غربالگری عمومی در مدارس (شش تا نه سالگی)، مرحله دوم: شناسایی استعدادها (نه تا ۱۲ سالگی)، مرحله سوم: گزینش استعدادها (۱۴-۱۲ سالگی)، مرحله چهارم: آموزش (۱۶-۱۴ سالگی)، مرحله پنجم: گزینش استعدادهای نخبه (۱۸-۱۶ سالگی)، مرحله ششم: ارتقای استعدادهای نخبه (۲۳-۱۸ سالگی) و مرحله هفتم: والیبال حرفه‌ای بین‌المللی (۲۳ سالگی به بالاتر))، در دور سوم دلفی تمامی مراحل موردقبول واقع شدند و مدل استعدادیابی والیبال در ایران تأیید گردید. نتایج برگرفته از این پژوهش می‌تواند زمینه را جهت استعدادیابی علمی و یکسان‌سازی روش‌های آن فراهم کند و نیز کمک شایانی برای مربیان، ورزشکاران، پژوهشگران و مسئولان سازمان‌های ورزشی، به خصوص فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران در امر استعدادیابی و پرورش بازیکنان نخبه والیبال در آینده باشد.

واژگان کلیدی: گزینش استعدادها، مدل استعدادیابی، والیبال، تکنیک دلفی

مقدمه

جستجو و گزینش افراد زبده و نخبه برای یادگیری و انجام هر کار و یا مهارت، از دیرباز یکی از چالش‌های بشر بوده است (نمازی زاده، صالحی، سیاح، کوهیان و مشهودی، ۱۳۸۲، ۲). تفاوت انسان‌ها از جنبه‌های متفاوت با یکدیگر نیز یکی از موارد مطرح و مورد بحث می‌باشد که یکی از عوامل ایجاد این تفاوت، همان استعداد است. استعداد موجب تسریع در یادگیری یک کار یا فن جدید شده و بر سطح مهارتی که فرد به دست می‌آورد تأثیر مثبت می‌گذارد (حسینی، حمیدی، قربانیان رجبی و سجادی، ۱۳۹۲، ۳۰). فرایند غربال کردن و پیش‌گویی عملکرد، "استعدادیابی" نام دارد که با توجه به ویژگی‌های آن و بسته به عواملی مانند روش کار استعدادیاب و برنامه استعدادیابی می‌تواند بسیار پیچیده یا ساده انجام گیرد (رجبی، ۱۳۸۴، ۲). درحقیقت، استعدادیابی مؤثر، عامل اصلی برتری کشورهای اروپای شرقی در ورزش قهرمانی در دو دهه اخیر بوده است (ابراهیم، حیدری و معماری، ۱۳۸۳، ۲). امروزه، تأکید بیش از حد دولت‌ها و حکومت‌های مختلف بر مسائل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جهت کسب افتخارات بین‌المللی، نقش استعدادیابی در ورزش را پررنگ‌تر می‌کند (نمازی زاده، صالحی، سیاح، کوهیان و مشهودی، ۱۳۸۲، ۲).

استعدادیابی به معنای کشف ورزشکاران بالقوه‌ای است که در حال حاضر، درگیر ورزش خاصی نمی‌باشند؛ درحالی‌که شناسایی استعدادها در درختان، به رسمیت شناختن شرکت‌کنندگانی است که در حال حاضر، دارای پتانسیل برای تبدیل شدن به ورزشکاران نخبه می‌باشند (ویلی، ۲۰۱۱، ۲). بسیاری از شیوه‌های سنتی، کشف قهرمانان را کارآمدتر از شیوه‌های علمی و دقیق امروزی می‌دانند، اما با این وجود، استعدادیابی با توجه به برتری‌هایی که افراد مستعد نسبت به سایر افراد دارند بسیار مؤثر می‌باشد و اولین گام در پرورش قهرمانان ورزشی محسوب می‌شود (گابینی، ۱۳۸۳، ۴۰). برنامه استعدادیابی برای شناسایی ورزشکاران با استعداد جهت موفقیت در سطح جهانی استفاده می‌شود. علاوه بر این، استعدادیابی در ورزش می‌تواند ابزاری مفید جهت افزایش مشارکت ورزشی در یک جامعه و ارائه ارتباطی مطلوب بین ورزش، استعدادها و ترجیحات شخصی و نیز سطح غیر حرفه‌ای باشد (فابر، استرولد و نیژهوویس، ۲۰۱۲، ۱۵).

با توجه به پراکندگی وسیعی که بین انواع ورزش‌ها به لحاظ نیازهای فیزیکی، فیزیولوژیکی، روان‌شناختی، تیپ بدنی و ظرفیت‌های بیولوژیکی وجود دارد، به کارگرفتن اطلاعات دقیق و علمی در ارتباط با صحیح قراردادن هر فرد در ورزش متناسب با استعدادهای وی، ضرورتی انکارناپذیر محسوب می‌شود (حسینی، حمیدی، قربانیان رجبی و سجادی، ۱۳۹۲، ۳۱).

-
1. Veale
 2. Faber, Oosterveld & Nijhuis

علاوه بر این، بی‌توجهی به برخی از عوامل یا پیش‌نیازهای اولیه و تعیین‌کننده که تحت‌عنوان "استعدادیابی" مطرح می‌باشد، اگرچه احتمال موفقیت را ناممکن نمی‌سازد، اما بی‌تردید محدود و ضعیف خواهد کرد (ابراهیم و همکاران، ۱۳۸۳، ۲). شناسایی استعداد در تیم‌های ورزشی، سخت‌تر از ورزش‌های فردی می‌باشد و لازم است که استعداد ورزشی به‌عنوان یک مفهوم پویا از طریق تعامل چندین عامل قابل‌درک باشد (میلیستد، مسکیوتا، سابرینهو، کرارا و ناسیمنتوا، ۲۰۱۳، ۱۵۷). شناسایی استعدادها درخشان از طریق ورزش، هنر و آموزش و پرورش، در حکم نوعی کسب‌وکار بزرگ می‌باشد. پژوهشگران در تمامی عرصه‌ها، در حال تلاش برای پیدا کردن راهی جهت شناسایی بهترین‌های خود می‌باشند (ابوت، کالینس، مارتیندیل و ساوربای، ۲۰۰۲، ۱). دلایل متداول کشورها برای استفاده از سیستم شناسایی استعدادها درخشان، رسیدن به اوج عملکرد، افزایش تعداد مدال و قهرمانان موفق در سطح بین‌المللی است (سبرا و سدلاژک، ۲۰۱۲، ۱۳). استعدادیابی و برنامه‌های توسعه در طراحی ورزش به‌منظور شناسایی افراد جوان دارای پتانسیل فوق‌العاده برای موفقیت در آینده ورزشی سطح بالاتر، مشارکت و نیز انتخاب و استخدام این افراد جوان در برنامه‌های ارتقای استعداد انجام می‌گیرد. به‌طور سنتی، شناسایی و توسعه روش‌های استعدادها درخشان، به روش‌های انتخاب طبیعی و علمی طبقه‌بندی شده است (ادگبسان، مکگواتی، امولین، آماه و اولادیپو، ۲۰۱۰، ۴).

پیامدهای مثبت استعدادیابی شامل: کوتاه‌شدن زمان رسیدن به اوج قهرمانی، صرفه‌جویی در حجم کار و انرژی صرف‌شده، افزایش احتمال رسیدن ورزشکار مستعد به اوج اجرای عملکرد، افزایش اعتمادبه‌نفس و تأکید غیرمستقیم بر پیشرفت علوم مرتبط می‌باشد (رجبی، ۱۳۸۴، ۳). از جمله ویژگی‌های نظام‌های توسعه ورزش نخبگان، تصویر روشن و درک درست از سازمان‌های درگیر و برقراری ارتباط مؤثر با آنها، شناسایی استعدادها درخشان و سیستم‌های نظارت، ارائه خدمات ورزشی برای ایجاد یک فرهنگ تعالی، ایجاد ساختار مطلوب و قابل‌رقابت از طریق قرارگرفتن مداوم در معرض برنامه‌های بین‌المللی، فراهم‌نمودن امکانات خوب توسعه‌یافته و بااولویت برای ورزشکاران نخبه، هدف قراردادن منابع بر ورزش، برنامه‌ریزی جامع برای نیازهای هریک از ورزش‌ها و حمایت از

-
1. Milistetd, Mesquita, Sobrinho, Carrara & Nascimento
 2. Abbott, Collins, Martindale & Sowerby
 3. Sebera & Sedlacek
 4. Adegbesan, Mokgwathi, Omolawon, Ammah & Oladipo

شیوه زندگی نخبگان طی فاز عملکرد یک ورزشکار حرفه‌ای و نیز پس از آن می‌باشد (موریس، دونمن، آلوین، وین و نویل^۱، ۲۰۰۴، ۱۶).

شایان ذکر است که به‌منظور طراحی استراتژی‌های مختلف در استعدادیابی، پژوهش‌ها و مطالعات زیادی انجام شده است که با وجود موفقیت‌ها و بهبود شرایط در این زمینه، هنوز در انتخاب روشی یکسان در سطح جهانی برای پیش‌بینی توانایی‌های بالقوه به توافق نرسیده‌اند؛ زیرا، روش‌ها و انتخاب افراد نخبه، متأثر از عوامل فرهنگی، اجتماعی، آموزشی، سیاسی و اقتصادی است (ردریگوئز رویز، گارسیا مینسو، موچیچ، فرناندز و دانتیس^۲، ۲۰۱۰، ۱۵۲). از آن‌جا که شناسایی استعدادها نخبه یکی از مفاهیم مهم می‌باشد، می‌بایست در یک سیستم سازمان‌یافته انجام گیرد. با این وجود، امروزه، شناسایی استعدادها نخبه به علمی مدرن در جهان تبدیل شده است که باید پایه و اساس خاص خود را در هر کشور بر این امر بنا کند. علی‌رغم این که در ایران، این روند در حال پیشرفت می‌باشد، اما استفاده از ابزارهای علمی و پیشرفته امری بسیار مهم و ضروری است (اسماعیلی، توجری و سلیمانی، ۲۰۱۳، ۱۱۱).

کشور ایران به‌لحاظ استعدادها و ورزشی، بسیار غنی می‌باشد و از این حیث، زمینه مناسبی در بخش ورزش آن وجود دارد، اما ریشه مشکل را می‌بایست در فقدان برنامه‌ریزی شایسته در امر استعدادیابی ورزشی جست‌وجو کرد؛ زیرا، استعدادیابی ورزشی در کشور ما، هنوز به‌صورت کاملاً سنتی و با استفاده از مشاهده میدانی انجام می‌گیرد که با وجود مندرجات در طرح جامع ورزش کشور، طرحی یکپارچه، جامع و اجرایی برای استعدادیابی وجود ندارد (نمازی زاده، صالحی، سیاح، کوهیان و مشهودی، ۱۳۸۲، ۴). به‌منظور دستیابی ورودی‌های مناسب به گروه‌های ملی و کسب نتایج بهتر و سریع‌تر، استعدادیابی و پیروی از یک الگوی مناسب ضروری می‌باشد، اما، ساده‌ترین و عملی‌ترین روش در شرایط فعلی، استعدادیابی، اجرای مسابقات بیشتر، برگزاری جشنواره‌های ورزشی و انجام آزمون‌های ساده میدانی است (علی جانی، ۱۳۸۱، ۱۷). با این حال، الگوی استعدادیابی ورزشی مدونی در ایران وجود ندارد و نهاد و مسئول این مقوله مهم در ورزش مشخص نمی‌باشد. علاوه بر این، تنها معیار استعدادیابی ورزشی، نتایج مسابقات و جشنواره‌های ورزشی است که آن نیز به دلیل کمبود تعداد مسابقات، به‌ویژه در سطح آموزشگاه‌ها و نیز نبود معیارهای مناسب جهت انتخاب افراد مستعد باعث شده است که فرایند استعدادیابی بسیار کم‌رنگ باشد (ظریفی، علیزاده، دلدار و باهمت، ۱۳۹۰، ۳۰۱). تاکنون و در بخش ورزش قهرمانی، برنامه‌ریزی‌های لازم به‌منظور استعدادیابی انجام نشده است و شناسایی و گزینش استعدادها و ورزشی عمدتاً نادیده گرفته

1. Morris, Dunman, Alvey, Wynn & Nevill

2. Rodriguez-Ruiz, Garcia-Manso, Muchaga, Fernandez & Dantas

می‌شود و یا به شکل سنتی و با اتکا به تجارب و نظر شخصی مربیان و معلمان تربیت‌بدنی و ورزش مدارس و باشگاه‌ها و نیز برخی از والدین کودکان و نوجوانان علاقه‌مند انجام می‌شود (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲، ۳۲).

علاوه بر این، حلقه‌های مسیر ترقی والیبالی در کشور ما گسسته و نامشخص است و در برخی موارد، بحث استعدادیابی و مراکز و نهادهای حمایت‌کننده مسیر ترقی ورزشکاران از سطوح غیر حرفه‌ای تا سطح بالای مهارتی مبهم می‌باشد. همچنین، شایان ذکر است که پژوهش‌های موجود در ارتباط با والیبالی کشور، بیشتر بر متغیرهای جسمانی و روانی بازیکنان تمرکز کرده‌اند و نه بر ساختار والیبالی کشور (کشتی دار، طالب پور و شیرمهنجی، ۱۳۹۱، ۱۶).

علاوه بر این، علی‌رغم تشکیل کمیته استعدادیابی فدراسیون والیبالی در اواخر سال (۱۳۹۲)، بیشترین حجم استعدادیابی والیبالی در کشور ما به روش ساده و مقدماتی انجام می‌پذیرد که مبنای آن همان مشاهدات، تجارب و سلاقی متفاوت مربیان والیبالی کشور، استفاده از فرم‌های استعدادیابی شهرستان‌ها با اندازه‌گیری‌های ساده و ابتدایی برخی شاخص‌های آنتروپومتریکی (قد، طول دست‌ها و غیره)، آزمون‌های ورزشی (دوی چهار در نه، انعطاف به جلو و غیره) و آزمون تکنیک‌های والیبالی (آشنایی با توپ، ساعد، پنجه و غیره) می‌باشد و افراد انتخاب‌شده از این طریق، به صورت محدود و به لحاظ تعداد، به اردوهای تمرینی دعوت می‌شوند و برای حضور در تیم‌های ملی رده‌های سنی پایه غربال می‌گردند (فدراسیون والیبالی ایران، ۱۳۹۲). همچنین، باید گفت که الگو یا مدل جامع و کاملی که دربرگیرنده تمامی سنین، مراحل و نیز تلفیق شاخص‌های موردنظر و روند استعدادیابی با یکدیگر باشد، به صورت یکسان‌سازی شده وجود ندارد. شایان ذکر است که در مطالعات و جستجوی انجام‌شده جهت یافتن مدل استعدادیابی والیبالی در سطح بین‌المللی و جهانی، مدل مدون یکسانی که مخصوص والیبالی حرفه‌ای و کاربردی باشد یافت نشد، به جز مواردی که مربوط به برخی کشورهای مطرح در والیبالی و به صورت گزارش کار و یا ارائه مطالب آموزشی بود.

با توجه به مسائل ذکر شده، نقش استعدادیابی و نیز عوامل و شاخص‌های آن در ورزش تاحدودی بیان گردید و مطرح شد که کشور ما برای رسیدن به جایگاه مناسب در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، به‌ویژه در رشته ورزشی والیبالی و نیز دستیابی به اهداف طرح جامع ورزش کشور، نیاز مبرمی به استعدادیابی دارد. شایان ذکر است که استعدادیابی، امری ضروری و غیرقابل‌انکار در پیشبرد و پیشرفت ورزش قهرمانی و حرفه‌ای ملی، بین‌المللی و جهانی می‌باشد. علی‌رغم این که ورزش والیبالی در سال‌های اخیر رشد زیادی داشته و موفقیت‌های بسیاری را به دست آورده و در حال توسعه

می‌باشد، اما پژوهش‌ها و مطالعاتی که در این زمینه انجام گرفته است در حد مقالات، کتب و جزوه‌های آموزشی می‌باشد و طرح جامعی که ویژه استعدادیابی والیبال بوده و به صورت هدفمند دربرگیرنده تمامی سنین و بخش‌های والیبال ایران باشد، بسیار کم است. اکنون، مسأله مهم، تدوین الگوی استعدادیابی والیبال در ایران است که با توجه به پیشرفت‌های اخیر تیم‌های ملی (نوجوانان، جوانان، امید و بزرگسالان) والیبال کشور در عرصه رقابت‌های آسیایی، بین‌المللی و جهانی، می‌بایست به این پرسش پاسخ دهیم که آیا می‌توان الگوی مناسبی را برای استعدادیابی والیبال که در برگیرنده شرایط موجود و آینده باشد ارائه داد؛ به نحوی که ویژگی‌های مختلف استعدادیابی و سایر ویژگی‌های مرتبط با آن را در نظر بگیرد و در خود جای دهد؟ و نیز این که آیا می‌توان روش‌های موجود در استعدادیابی والیبال ایران را در قالب یک الگوی جامع برای استعدادیابی بازیکنان والیبال در سراسر کشور ارائه داد؟

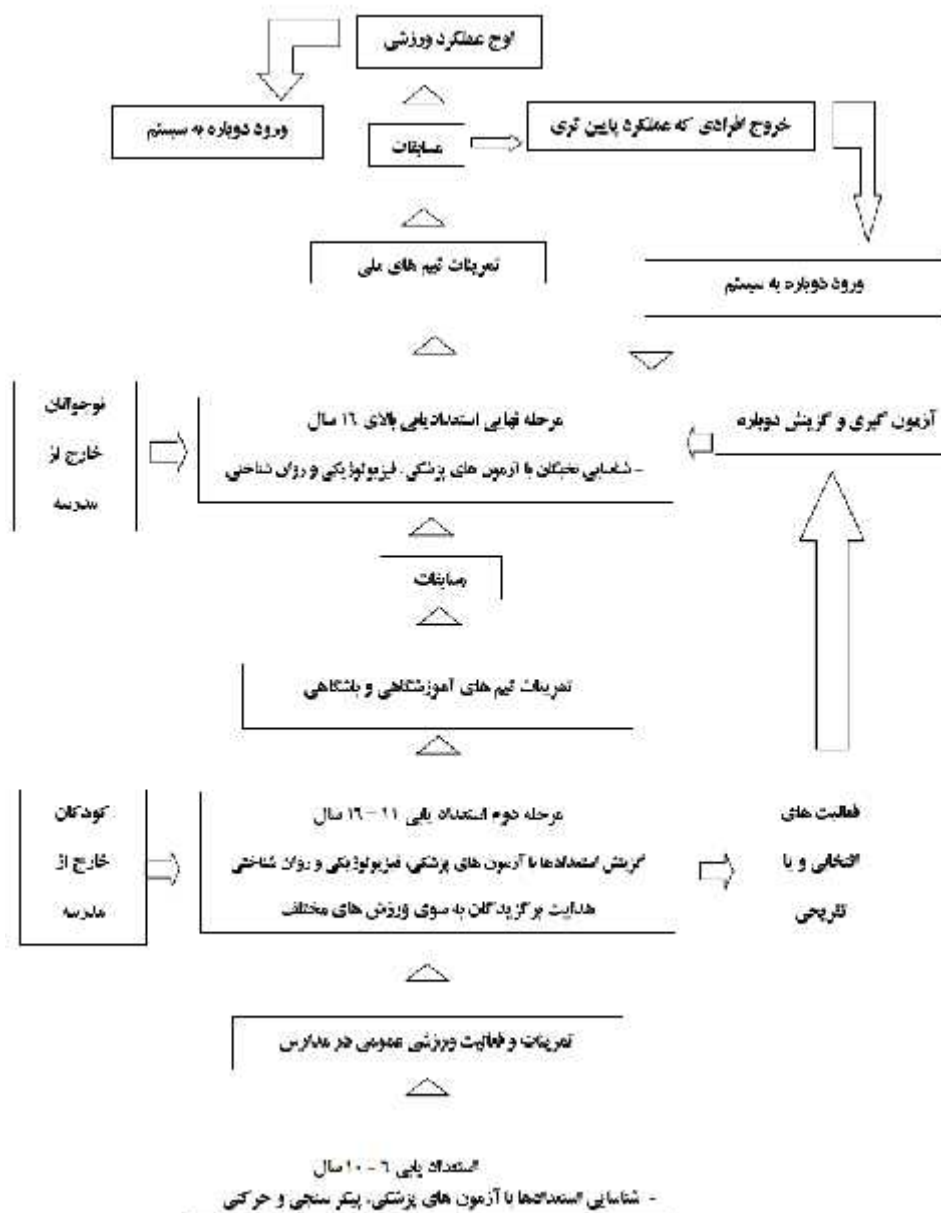
برخی از روش‌های استعدادیابی ورزشی

مدل جامع توسعه استعداد‌های درخشان شکل شماره یک، دربرگیرنده توسعه استعداد‌های درخشان در یکی از ورزش‌ها (حرکت روبه‌جلو در یک ورزش حرفه‌ای اولیه)، انتقال استعداد‌های درخشان (در صورت عدم موفقیت شناسایی استعداد و استفاده به صورت دوگانه در دو ورزش حرفه‌ای اولیه) و نگهداری و بازسازی استعداد‌های درخشان (انتقال استعداد به مراحل بعد حرفه‌ای ورزشی) می‌باشد (سبرا و سدلاژک، ۲۰۱۲، ۱۹). مهم‌ترین رکن الگوی استعدادیابی در کشورهای منتخب (روسیه (شوروی سابق)، آلمان (آلمان شرقی سابق)، چین، استرالیا، رومانی، ایتالیا، آمریکا، انگلستان، مجارستان، کانادا، ژاپن، قطر، مالزی و ایران)، همکاری با ورزش آموزشگاهی، تداوم طرح استعدادیابی و حمایت و پرورش افراد نخبه تا رسیدن به سکوی قهرمانی است (قاسم‌زاده میرکلایی، رضوی

و امیرنژاد، ۲۰۱۳، ۱۷). الگوی استعدادیابی ورزشی برای ایران (شکل شماره دو) که شامل: شش تا ۱۰ سال (شناسایی استعدادها)، ۱۱-۱۶ سال (گزینش استعدادها) و بالای ۱۶ سال (شناسایی نخبگان) می‌باشد، نخستین بار توسط آقاعلی‌نژاد ارائه شد (امیرتاش، ۱۳۸۴، ۲۹).

شکل ۱- مدل اصلی شناخت استعداد‌های درخشان (سبرا و سدلاژک، ۲۰۱۲)

شکل ۲- الگوی استعدادیابی ورزشی پیشنهادی برای ایران (آقاعلی نژاد، ۱۳۷۹)

جدول ۱- شیوه‌های استعدادیابی و یا توسعه والیبالی برخی کشورهای موفق در سطح بین‌المللی

بخش منتخب و منبع	مراحل یا عوامل مهم	ویژگی‌های مراحل برنامه استعدادیابی
فدراسیون بین‌المللی والیبالی (استام و مک گون، ۲۰۱۲، ص ۱۵)	سال‌های اولیه (۳-۶ سال اولیه مشارکت، ۱۲ سال و پایین‌تر) سال‌های میانه (۳-۴ سال آینده، ۱۳-۱۷ سالگی) سال‌های پس از میانه (۳-۴ سال بعدی، ۱۸-۲۲ سالگی و بالاتر)	تأکید بر لذت‌بردن، حالت بازی داشتن و سرگرم‌کننده بودن فعالیت‌ها، تخصص اولیه و نیز این که تأکید بر برنده شدن در سال‌های اولیه برابر است با افت و هدررفت استعدادها وجود تخصص، تمرکز اصلی بر توسعه و تسلط فرد بر مهارت‌ها و دیگر فعالیت‌های خاص ورزشی و نیز تأکید بر آموزش، بهبودیافتن و رقابت سرگرم‌کننده سال دستیابی به تخصص، تمرکز اصلی بر بهبود عملکرد با تأکید بر فعالیت‌های رقابتی می‌باشد و نیز این که برای تبدیل شدن به یک متخصص، تمرکز طولانی‌مدت موردنیاز است. مهم‌ترین مرحله در آموزش فنون و مهارت‌های پایه والیبالی و تعیین و پیش‌بینی قد نهایی نونهالان استعدادیابی به صورت عمومی در این مرحله بسیار دشوار است. بهترین کار، تعیین حداقل شرایط قدی در سنین مختلف به صورت تقریبی بوده و مهم‌ترین کار، توسعه و فراگیرکردن والیبالی در سطح جامعه است. مهم‌ترین جایگاه برای توسعه والیبالی در بین نونهالان، مدارس بوده و کاربردی‌ترین ابزار، معلمان ورزش هستند. برگزاری سازمان‌یافته، باکیفیت و مداوم مسابقات و فستیوال‌های مینی-والیبالی، کمک بسیاری در این مرحله خواهد کرد. آغاز تخصصی شدن بازیکنان در پست‌های مختلف می‌باشد. در این مرحله، رشد بازیکنان از نظر جسمی، ذهنی و ادراکی کامل می‌شود و آنها می‌توانند وارد مرحله جوانان (۲۰ و ۲۱ سال) شوند. در این مرحله، علاوه بر فاکتورهای عمومی و آنتروپومتریک، فاکتورهای ۱. ارتفاع آبخار و دفاع روی تور بالا (متناسب با پست تخصصی)، ۲. چابکی و چالاکی بالا، ۳. سرعت واکنش دیداری بالا، ۴. توانایی و اثربخشی بالا در فناوری‌های امتیازآور (آبخار، دفاع روی تور و سرویس) و ارسال با ساعد (متناسب با پست تخصصی)، ۵. برخورداری از مهارت‌های ذهنی، روانی و شخصیتی بالا به‌ویژه هوش هیجانی، ۶. درک بالا از شرایط بازی و انتخاب راه‌حل‌های مناسب و اثربخش در شرایط مختلف بازی و ۷. پیشرفت چشمگیر در طول تمرینات رشد و پرورش مهارت‌ها موردنیاز می‌باشد. انتخاب بازیکنان برای تیم‌های ملی و سطح بالا، معمولاً وابستگی زیادی به نوع نگرش مربی به والیبالی و دیدگاه‌ها و اولویت‌های وی دارد. رسیدن بازیکنان به اوج عملکرد در تمام مهارت‌های مراحل قبل، امری ضروری می‌باشد.
تلفیق برخی الگوهای منتخب والیبالی (استام و همکاران، ۲۰۱۲، ص ۱۶)؛ (مهورگان، ۱۳۹۲، ص ۱۴)	مرحله آغازین: دوره نونهالان و دانش‌آموزی (کمتر از ۱۷ سال)	مهم‌ترین مرحله در آموزش فنون و مهارت‌های پایه والیبالی و تعیین و پیش‌بینی قد نهایی نونهالان استعدادیابی به صورت عمومی در این مرحله بسیار دشوار است. بهترین کار، تعیین حداقل شرایط قدی در سنین مختلف به صورت تقریبی بوده و مهم‌ترین کار، توسعه و فراگیرکردن والیبالی در سطح جامعه است. مهم‌ترین جایگاه برای توسعه والیبالی در بین نونهالان، مدارس بوده و کاربردی‌ترین ابزار، معلمان ورزش هستند. برگزاری سازمان‌یافته، باکیفیت و مداوم مسابقات و فستیوال‌های مینی-والیبالی، کمک بسیاری در این مرحله خواهد کرد. آغاز تخصصی شدن بازیکنان در پست‌های مختلف می‌باشد. در این مرحله، رشد بازیکنان از نظر جسمی، ذهنی و ادراکی کامل می‌شود و آنها می‌توانند وارد مرحله جوانان (۲۰ و ۲۱ سال) شوند. در این مرحله، علاوه بر فاکتورهای عمومی و آنتروپومتریک، فاکتورهای ۱. ارتفاع آبخار و دفاع روی تور بالا (متناسب با پست تخصصی)، ۲. چابکی و چالاکی بالا، ۳. سرعت واکنش دیداری بالا، ۴. توانایی و اثربخشی بالا در فناوری‌های امتیازآور (آبخار، دفاع روی تور و سرویس) و ارسال با ساعد (متناسب با پست تخصصی)، ۵. برخورداری از مهارت‌های ذهنی، روانی و شخصیتی بالا به‌ویژه هوش هیجانی، ۶. درک بالا از شرایط بازی و انتخاب راه‌حل‌های مناسب و اثربخش در شرایط مختلف بازی و ۷. پیشرفت چشمگیر در طول تمرینات رشد و پرورش مهارت‌ها موردنیاز می‌باشد. انتخاب بازیکنان برای تیم‌های ملی و سطح بالا، معمولاً وابستگی زیادی به نوع نگرش مربی به والیبالی و دیدگاه‌ها و اولویت‌های وی دارد. رسیدن بازیکنان به اوج عملکرد در تمام مهارت‌های مراحل قبل، امری ضروری می‌باشد.
(۶) (۲۰۰۶، لاریه، ۲۰۰۶، دراکچ و بوچر، کانادا والیبالی)	مرحله میانی: دوره نوجوانی و جوانی (۱۷ تا ۲۱ سال)	در طرح توسعه بلندمدت والیبالی ^۴ (والیبالی برای زندگی) در کانادا، به هفت مرحله همراه با رده‌بندی سنی اشاره شده است و ویژگی‌های مختلف لازم برای کل طرح و نیز هر مرحله، به صورت جامع و کامل در شکل (۴) و (۳) ذکر گردیده است.
مرحله پایانی: دوره امید و بزرگسالان (بیشتر از ۲۱ سال)	هفت مرحله همراه با رده‌بندی سنی	

1. Federation Internationale De Volleyball
2. Stum & Mc Gown
3. Boucher, Drakich & Laurie
4. Long-Term Athlete Development

ادامه جدول ۱- شیوه‌های استعدادیابی و یا توسعه والیبال برخی کشورهای موفق در سطح بین‌المللی

بخش منتخب و منبع	مراحل یا عوامل مهم	ویژگی‌های مراحل برنامه استعدادیابی
میلیسند و همکاران، ۲۰۱۳، ۱۵۹ (والیبال برزیل)	اهمیت قد	بلندی قد، ملاک مناسبی برای تشخیص بوده و یکی از شروط ورود به والیبال می‌باشد.
	شاخص‌های تشخیص	بیوتیپ (بدن دراز، طول دست و اندازه دست و پا)، توانایی هماهنگی (چابکی، هماهنگی، چالاکی و سرعت واکنش تجزیه و تحلیل)، عوامل تن‌سنجی و انگیزه برای عمل
	شاخص‌های انتخاب	مربیان نسبت به اجزای مختلف آموزش (فیزیکی و فنی)، تکامل تمام اجزای آن (فنی، تاکتیکی، جسمانی و روانی) و روند انتخاب به صورت سامان‌مند با توجه به آموزش‌های ورزشی به‌عنوان شاخص‌های اصلی برای انتخاب استعدادها اتفاق نظر دارند.
میلیسند و همکاران، ۲۰۱۳، ۱۵۹ (والیبال برزیل)	استفاده از تشخیص	تشخیص عینی استعدادها (خطر تشخیص اشتباه توسط مربی در این بخش)، توانایی‌های فنی بازیکنان در آزمایش‌های آموزش و غربال کردن در باشگاه جهت حضور در رده‌های بالاتر، مسابقات مدارس و نیز جشنواره‌های ورزشی (شناسایی تعداد زیادی از کودکان، نوجوانان و جوانان مستعد در این بخش، رایج‌ترین روش تشخیص استعداد است) از موارد تشخیص استعداد می‌باشد.
	روش‌های انتخاب	می‌بایست از روشی سامان‌مند در توسعه بازیکنان، آزمون‌های جسمانی و آنتروپومتریکی و نیز ارزیابی سامان‌مند در این بخش استفاده کرد.
برنامه عمل‌کردی والیبال استرالیا، ۲۰۱۱، ۴۴ (والیبال استرالیا، ۲۰۱۴) ادامه بخش صفحه بعد	برنامه‌های مطرح مشارکت ملی	رشد برنامه‌های مطرح مشارکت ملی در چارچوب مشارکت ملی - کشف والیبال.
	کشف مینی‌والیبال (اسپایک زون ^۲)	رشد و تحویل نسخه اصلاح‌شده از والیبال به‌ویژه برای دانش‌آموزان بین سنین ۸ و ۱۳ سال در زمین بازی با اندازه کوچک‌تر (۱۳ متری، ۶/۵ متر)، ارتفاع تور پایین‌تر (۲ متر)، توپ نرم‌تر و سبک‌تر، بازیکنان کمتر در زمین بازی و تغییرات اندک در قوانین
	برنامه ملی برای دانش‌آموزان دبیرستان (استرالیا اسپایک ^۳)	ارائه فرصت‌های مشارکت اجتماعی و رقابتی
طرح توسعه مربی ^۴	توسعه و ارائه برنامه‌های آموزش از طریق طرح توسعه مربی به-منظور حمایت از مربیان در تمام سطوح	

1. Volleyball Australia High Performance Program
2. Spike Zone
3. Aus Spike
4. NCAS: National Coaching Accreditation Scheme

ادامه جدول ۱- شیوه‌های استعدادیابی و یا توسعه والیبالی برخی کشورهای موفق در سطح بین‌المللی

<p>توسعه و ارائه برنامه‌های آموزشی از طریق برنامه‌های آموزشی طرح توسعه داوران برای تمام سطوح از طریق مسیر توسعه رسمی</p> <p>رهنمودهایی جهت ارائه والیبالی به دانش‌آموزان مدارس ابتدایی و متوسطه و حصول اطمینان از ارائه فرصت والیبالی باکیفیت به جوانان</p> <p>افزایش فرصت‌های دسترسی به شرکت و افزایش تعداد شرکت‌کنندگان در رابطه با ارائه‌دهندگان فرصت‌های والیبالی</p> <p>ترکیب هر دو رشته داخل سالن و ساحل و نیز بازیکنانی است که تعهد به انجام آموزش به‌صورت منظم در هر هفته را دارند. همچنین، ورزشکاران به سه رده طبقه‌بندی می‌شوند که نشان‌دهنده سطوح مختلفی است که هر ورزشکار در آن محیط آموزش روزانه درگیر می‌باشد و به کمک دو برنامه توسعه نخبگان، برای آینده والیبالی استرالیا در سطح بین‌المللی، آکادمی کوئینزلند ورزشی^۴ و مؤسسه ورزشی والیبالی استرالیا جنوبی^۵ شناسایی می‌شود. مسیر توسعه استعدادها در والیبالی استرالیا و عوامل تأثیرگذار بر آن در جدول (۱) بیان شده است.</p>	<p>طرح توسعه داوران^۲</p> <p>اجرای سیاست ورزشی در رده سنی نوجوانان</p> <p>توسعه روابط نزدیک‌تر</p> <p>برنامه‌های توسعه نخبگان^۳</p>	<p>والیبالی استرالیا (برنامه عملکردی والیبالی استرالیا، ۲۰۱۱، ۲۰۱۱، ۲۰۱۱، ۲۰۱۱) (والیبالی استرالیا، ۲۰۱۴) ادامه بخش صفحه بعد</p>
<p>الف. مدرسه حرکت، هدف: ۱. عدم شروع آموزش فنون ویژه والیبالی، ۲. عدم شروع آموزش والیبالی ویژه و ۳. یادگیری حرکتی مهم می‌باشد، ب. اقتباس از شکل‌های تعدیل‌شده بازی در والیبالی</p>	<p>(۶-۸) سالگی</p>	<p>والیبالی بلژیک (اسپیینجرس، ۲۰۰۶، ۱۹)</p>
<p>الف. انواع اطلاعات حقیقی بازیکنان در چندین سال (پارامترهای جسمانی، پارامترهای فیزیولوژیکی، توسعه محیطی، توسعه زمینه-ای و پایگاه اطلاعاتی از آزمون‌های بازیکنان والیبالی)، ب. بررسی رقابت مینی‌والیبالی (۴/۴، ۳/۳) و استفاده از شکل‌های متفاوت برای استعدادیابی بازیکنان والیبالی، ۲/۲ و حتی بیشتر) و ج) اصلاح کردن رقابت مینی‌والیبالی</p>	<p>(۸-۱۴) سالگی</p>	<p>والیبالی بلژیک (اسپیینجرس، ۲۰۰۶، ۱۹)</p>
<p>سطح‌بندی (۱۶-۱۴ سال)، گروه‌بندی و رقابت (تیم سطح ۱، باشگاه و فدراسیون)</p>	<p>(۱۴-۱۶) سالگی</p>	<p>والیبالی بلژیک (اسپیینجرس، ۲۰۰۶، ۱۹)</p>
<p>سطح‌بندی (۱۸-۱۶ سال)، گروه‌بندی و رقابت (تیم سطح ۲ و فدراسیون)</p>	<p>(۱۶-۱۸) سالگی</p>	<p>والیبالی بلژیک (اسپیینجرس، ۲۰۰۶، ۱۹)</p>
<p>حلقه گمشده بین مدرسه و بخش حرفه‌ای، نخبه‌شدن، ترکیب دانشگاه و ورزش حرفه‌ای، مطالعات بیش از چندین سال و سیستم فدراسیون در رقابت‌ها</p>	<p>(۱۸-۲۰) سالگی</p>	<p>والیبالی بلژیک (اسپیینجرس، ۲۰۰۶، ۱۹)</p>
<p>حرفه‌ای: مطالعه و بررسی بازیکنان خارجی</p>	<p>۲۰ سال به بالا</p>	<p>والیبالی بلژیک (اسپیینجرس، ۲۰۰۶، ۱۹)</p>

1. Volleyball Australia High Performance Program
2. NOAS: National Officiating Accreditation Scheme
3. EDP: Elite Development Programs
4. QAS: Queensland Accreditation Scheme
5. SASI: South Australian Sports Institute Volleyball
6. Spaenjers

ادامه جدول ۱- شیوه‌های استعدادیابی و یا توسعه والیبال برخی کشورهای موفق در سطح بین‌المللی

بخش منتخب و منبع	مراحل یا عوامل مهم	ویژگی‌های مراحل برنامه استعدادیابی
والیبال انگلستان (خلاصه طرح کلی برنامه والیبال انگلستان، ۲۰۱۴، ۲۰۱۳)	طرح توسعه فدراسیون والیبال انگلستان برای سال‌های (۲۰۱۳-۲۰۱۷)،	۱. شعار بیابید بازی والیبال؛ برنامه جامع ملی جوانان والیبال انگلستان با رویکرد مبتنی بر بازی که بازیکنان جوان از طریق آن، مهارت‌های ضروری موردنیاز برای تبدیل شدن به یک بازیکن والیبال نخبه را می‌آموزند.
	جوانان بین سنین (۱۴-۲۵) سال،	۲. باشگاه‌های ماهواره‌ای: ترکیبی از بخش‌های والیبال مدارس، دانشگاه‌ها و انجمن‌های ورزشی؛ به‌صورتی که جوانان بین گروه سنی (۱۴-۲۵) سال را در بر می‌گیرد.
	برنامه‌های مشارکت در چهار بخش	۳. ایجاد فرصت‌های بیشتر برای دانش‌آموزان در دانشگاه‌ها و کالج درگیر در ورزش والیبال
		۴. گسترش مراکز رقابتی انتخابی برای تعامل بیشتر فعالیت‌ها به‌صورت منظم، والیبال بزرگسالان در جامعه و افزایش تعداد یا ارائه‌دهندگان آن
		طرح ملی فنی‌سازی ورزشی به‌مدت ۵ سال گزینش‌های نوین به‌مدت ۲ سال تمرکز دائمی بر نوجوانان به‌مدت ۲-۳ سال گزینش‌های نوجوانان به‌مدت ۲ سال گزینش زیر ۲۳ سال به‌مدت ۴ سال گزینش مطلق به‌مدت نامعین
والیبال اسپانیا؛ طرح پژوهشی بلندمدت (۱۹۸۹-۲۰۰۸) (در یگوتز و همکاران، ۲۰۱۰، ۲۰۱۲، ۱۵۲)	۶-۱۱ سالگی)	کشف و شناسایی استعدادها و ورزشی، انجام تمرینات عمومی جسمانی و دوومیدانی و مینی‌والیبال
	۱۲-۱۶ سالگی)	گزینش استعدادها و هدایت برگزیدگان انجام تمرینات آمادگی عمومی حرکتی و فنی رشته تخصصی ورزش والیبال
	(بالای ۱۶ سال)	مرحله نهایی تخصصی شدن و اوج عملکرد ورزشی انجام تمرینات تخصصی‌تر

مراحل (LTAD)	حولات پایه	بلندگرم، بازی، پرورش یافتن	تمرین کردن بر روی پروتوتایپ	بلندگرم، چگونه وقت بگذرانیم	تمرین کردن با بازی، آثابت گذارن	بلندگرم، چگونه به نمایش	تمرین کردن بر روی نمایش
سن (سال)	۶-۷-۸-۹	۱۰-۱۱-۱۲	۱۳-۱۴-۱۵-۱۶	۱۷-۱۸-۱۹	۲۰-۲۱	۲۲-۲۳-۲۴-۲۵	۲۶-۲۷-۲۸
مهندسی، بازی، حرکتی (توانایی، متداول، و عملیاتی)	معرفی و توسعه	اولویت آموزش	توسعه	بازگردد، تصحیح کردن			
سیستم های انرژی	عوارض	سرعتی	توسعه	انفال تصحیح			
	بی هوازی لاکتیکی	توسعه	توسعه و اولویت آموزش	اولویت آموزش و توسعه		انفال تصحیح	
	بی هوازی لاکتیکی		معرفی	معرفی و توسعه	توسعه		انفال تصحیح
ورگ های منتهی	سرعت	معرفی و توسعه	توسعه	توسعه و اولویت آموزش			
	قدرت (سیگنور)	معرفی	توسعه و اولویت آموزش	توسعه و اولویت آموزش			
	قدرت (لانگورن)			اولویت آموزش		توسعه	انفال تصحیح
	توان	معرفی و توسعه		توسعه و اولویت آموزش	توسعه	انفال تصحیح	
	تطابق-بازی	معرفی	توسعه				
تمرکز رفتاری	بازی یا سرگرمی	لیگ های خفای	لیگ های منتهی (اسلوقه تورنمنت)	تایم های منتهی و تستی	تیم های ملی / مستقل / نیمه مستقل / بازی در جام رفتاری تیم ملی	تیم های منتهی، مستقل / نیمه مستقل	رقابت های تورنمنت، جام جهانی المپیک، لیگ جهانی، لیگ های اروپا
دستور رفتاری	مینی والیبال ۱-۲، ۳-۴، ۵-۶، ۷-۸، ۹-۱۰، ۱۱-۱۲، ۱۳-۱۴، ۱۵-۱۶	والیبال آمریکایی (۶ به ۴) آمادگی برای والیبال (۶ به ۴)	زیر ۱۲ و ۱۴، ۱۵ و ۱۶	زیر ۱۷ و ۱۸	زیر ۲۱	بزرگسالان / آزاد	
آموزش مربی	مربی عمومی سطح ۱	مربی عمومی سطح ۲	سطح ۱ آموزش یا دستورالعمل مربی	سطح ۳ مربی، مربی	سطح ۴ مربی، مربی	انتقال سطح ۲، ۳، ۴	سطح ۴ مربی، مربی

شکل ۳- طرح توسعه بلندمدت والیبال کانادا

تدریس اولیه، بر روی فونداسیون	یادگیری چگونگی برنده شدن	تدوین دوره برای رقابت کردن	یادگیری چگونگی رقابت کردن	تدوین کردن برای پرورش بافتن	یادگیری برای پرورش بافتن	حرکات پایه	ویژگی اصلی مرحله
۱۳۸۰-۱۳۸۱ سال	۱۳۸۰-۱۳۸۱ سال	۱۳۸۰-۱۳۸۱ سال	۱۳۸۰-۱۳۸۱ سال	۱۳۸۰-۱۳۸۱ سال	۱۳۸۰-۱۳۸۱ سال	۶-۹ سال	سن ششم تا نهم (آقایان)
پهینه سازی مستعد برای خروج و رسیدن در مسابقات و رویدادهای منتخب	حفظ مهارتهای والیبالی، رشد توانایی تحمل تمرینات با حجم و شدت بالا	تصحیح و پالایش مهارت‌ها، واندال و توسعه بیشتر آمادگی جسمانی	تصحیح و پالایش مهارت‌های تکنیک و سرعت	توسعه آمادگی جسمانی و رشد و توسعه مهارت‌ها، جسمانی و مهارت-های بالید	مهارت‌های کلی ورزشی و آشنایی اولیه با برخی مهارت‌های والیبالی	موزون و مشارکت	هدف گستر
حرفه‌ای شدن	پهینه سازی	تصحیح و پالایش	تخصصی شدن	استعدادیابی	شروع و ورود به ورزش خاص	باری	تمرکز روی
توسعه شود و سنگ شخصی گزینش و گرافیک ورزشکار در اجرای مهارت‌ها	شکل نهایی شود و سنگ بازیکنان در اجرای مهارت‌ها	تکامل شود و سنگ شخصی ورزشکار در اجرای مهارت‌ها	افزایش شیب و سنگ شخصی ورزشکار در اجرای مهارت‌ها	رشد و توسعه مهارت‌ها، جسمانی و مهارت-های بالید	هماهنگی اجزاء گنبدی مهارت‌ها و اجرای درست آن	اولین برخورد ورزشکار با مهارت	رشد و توسعه مهارت
اجرای حرکات مستعد مدل ایده‌آل	اجرای حرکات طبق مدل ایده‌آل	شرایط سخت به صورت بافتن و دقیق	اجرای مهارت در شرایط پیچیده و دارای تیر خوب	اجرای مهارت در شرایط سخت به صورت منسجم	مدت، صلابت و کنترل در حین اجرای مهارت	آشنایی با مهارت	
واکنش‌ها، منحصر به فرد ورزشکار در شرایط ویژه و گشتن‌ها به صورت انفرادی برای دیگران	تسلط بر بازی و تحلیلی و انجام حرکات به صورت خودکار	رسیدن به خودکامی	خودکامی	عده ثابت، انجام و ریت در اجزای حرکات	عده ثابت، انجام و ریت در اجزای حرکات	و بدون اندک برای انجام آن	
توانایی بیشتر تر تمرکز بر مسیبه موجب و گشتن-مدن ویژه رفتاری و مسایله	توانایی بیشتر تر تمرکز بر مسیبه موجب و گشتن-مدن ویژه رفتاری و مسایله	توانایی بیشتر تر تمرکز بر مسیبه موجب و گشتن-مدن ویژه رفتاری و مسایله	توانایی بیشتر تر تمرکز بر مسیبه موجب و گشتن-مدن ویژه رفتاری و مسایله	توانایی بیشتر تر تمرکز بر مسیبه موجب و گشتن-مدن ویژه رفتاری و مسایله	توانایی بیشتر تر تمرکز بر مسیبه موجب و گشتن-مدن ویژه رفتاری و مسایله	توانایی بیشتر تر تمرکز بر مسیبه موجب و گشتن-مدن ویژه رفتاری و مسایله	
دوره بندی دوگانه سه گانه یا چهار گانه (آمادگی بیشتر در ۳-۴ و یا چند تیرنمیت مهم)	دوره بندی دوگانه یا سه گانه	دوره بندی دوگانه یا سه گانه	دوره بندی دوگانه یا سه گانه	دوره بندی دوگانه یا سه گانه	دوره بندی دوگانه یا سه گانه	دوره بندی دوگانه یا سه گانه	دوره بندی
۷۰ درصد تمرین و ۳۰ درصد مسابقه	۲۰ درصد تمرین و ۳۰ درصد مسابقه	۷۰ درصد تمرین و ۳۰ درصد مسابقه	۶۰ درصد تمرین و ۴۰ درصد مسابقه	۷۰ درصد تمرین و ۳۰ درصد مسابقه	۵۰ : ۵۰	بیچ نسبتی	نسبت تمرین به مسابقه

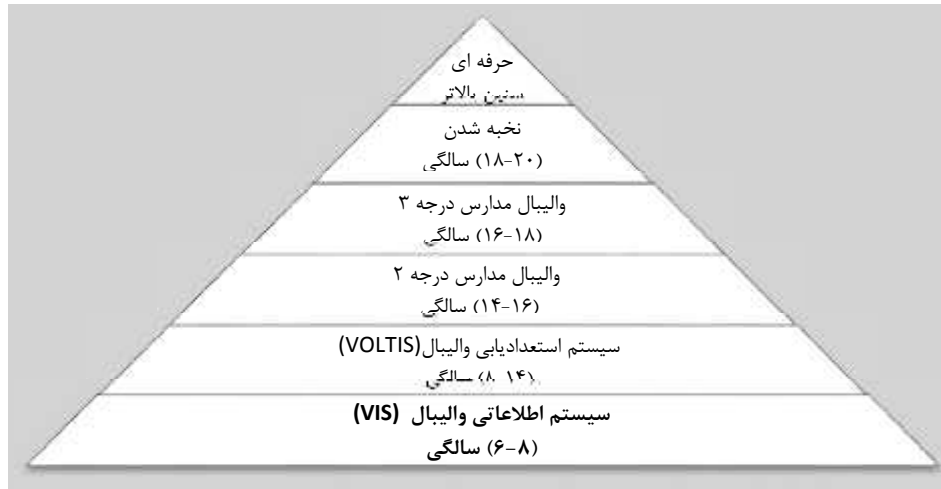
شکل ۴- ویژگی‌های طرح توسعه بلندمدت والیبالی کانادا

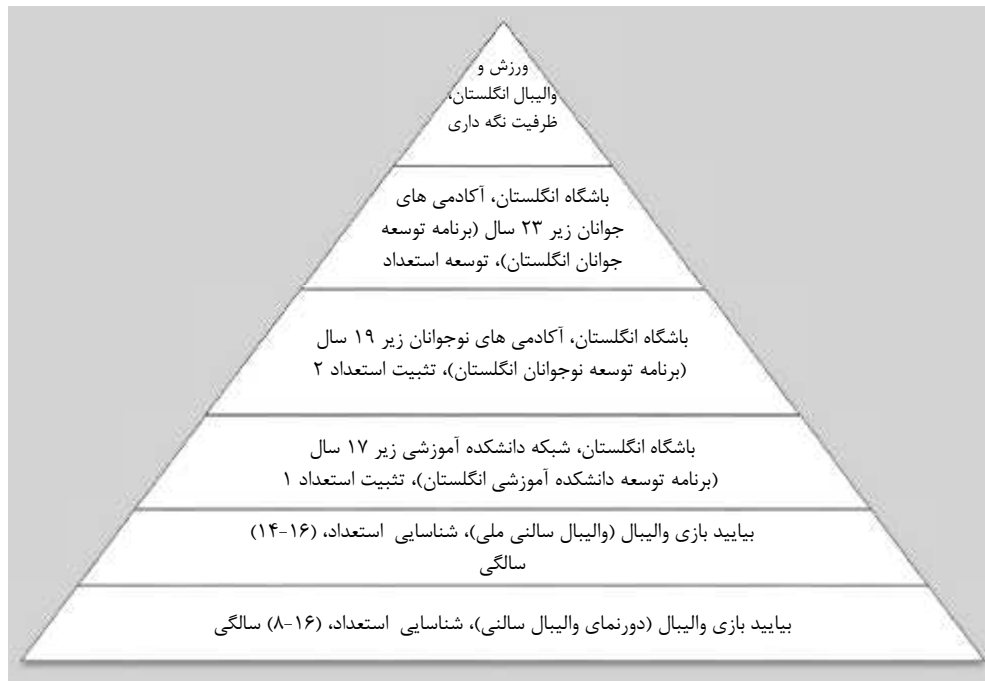
شکل ۵- گروه‌بندی سنی جهت پرورش استعدادها در والیبال (مهرگان، ۱۳۹۲)

جدول ۲- مسیر توسعه استعدادها در والیبال استرالیا

مدیرمسئول	خط سیر (مسیر)	فراهم آورنده رقابت و تجربه
سرمربی داخلی	تیم والیبال مردان استرالیا	لیگ جهانی و تورها
هدایت شده توسط سرمربی، مربی و مربی توسعه‌ای	باشگاه‌های برون‌مرزی و دانشگاه (عوامل مهم هدایت بازیکنان به مرحله بالا) برنامه یکپارچه توسعه مجتمع ملی مردان و سرمایه‌گذاری والیبال استرالیا	مسابقات جوانان و نوجوانان، لیگ داخلی استرالیا و تورها
هدایت شده توسط مربی / مربی و توسعه‌ای	برنامه‌های یکپارچه هیأت ورزش دولتی / آکادمی ورزش دولتی، آموزش‌های یکپارچه روزانه هدایت شده مربیان منتخب و نیز سرمایه‌گذاری دوگانه و تمام‌وقت بر والیبال استرالیا / کاربران	لیگ داخلی استرالیا، مسابقات و رده‌های سنی ملی
هدایت شده توسط مربی ملی استعدادیابی، توسعه و مدیر	استعدادیابی ملی ورزشکاران مستعد نخبه با سرمایه‌گذاری والیبال استرالیا	مدارس، باشگاه‌ها و لیگ‌ها

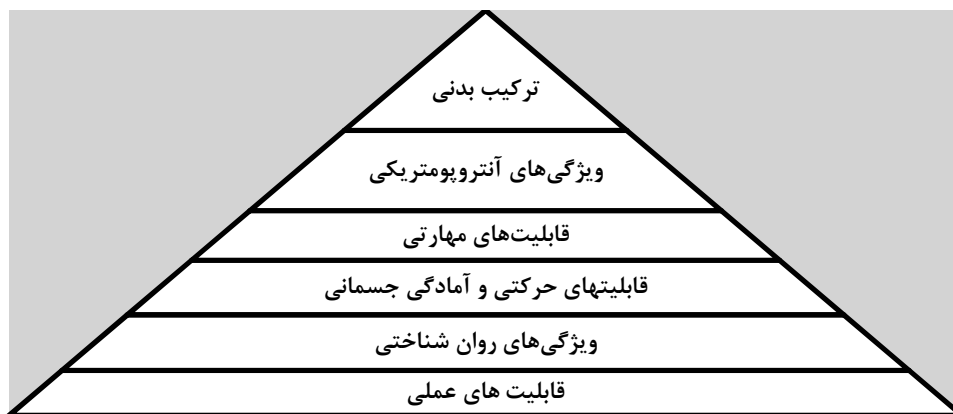

شکل ۶- هرم توسعه والیبالی مردان بلژیک

شکل ۷- مسیر توسعه استعداد والیبالی انگلستان (۲۰۱۳-۲۰۱۷)

ابراهیم و همکاران، (۱۳۸۳) در پژوهش خود با عنوان "بررسی وضع موجود و تدوین شاخص‌های استعدادیابی در والیبال"، الگوی پیشنهادی استعدادیابی والیبال را براساس اهمیت شاخص‌های استعدادیابی والیبال از دیدگاه مربیان مطابق با شکل شماره هشت ارائه نمودند (ابراهیم و همکاران، ۱۳۸۳، ۱۲).

شکل ۸- الگوی پیشنهادی استعدادیابی والیبال براساس اهمیت شاخص‌ها (ابراهیم و همکاران، ۱۳۸۳)

همچنین، در پژوهشی با عنوان "تدوین و بررسی کشف استعدادها در بخشان در بازی والیبال از دیدگاه مربیان برجسته استان خوزستان"، بر لزوم شناسایی استعداد در والیبال تأکید شد که از نظر مربیان، مسابقات والیبال جوانان به‌عنوان یک ابزار مهم در شناسایی و کشف استعدادها والیبال بود. از دیگر راه‌های مؤثر در شناخت افراد مستعد در والیبال استان خوزستان، استقرار مدارس و پایگاه‌های تشخیص استعداد، ایجاد انجمن‌های والیبال مراکز ورزشی و آموزش و پرورش و نیز استفاده از مربیان تربیت‌بدنی در مدارس می‌باشد (پورسعیدی، قنبرزاده و شاکریان، ۲۰۱۳، ۴۲۹).

علاوه‌براین، در نتایج پژوهش (پیشینه ورزشی خانوادگی به‌عنوان شاخصی برای استعدادیابی ورزشی) با اشاره به شناسایی استعداد، تعدادی از تفاوت‌ها در سطح مهارت مشاهده شد که نشان داد پدر، مادر، خواهر و برادر ورزشکاران نخبه نسبت به ورزشکاران غیرنخبه، به‌صورت منظم بیشتر در فعالیت بدنی شرکت می‌کنند و به‌احتمال زیاد، در ورزش‌های رقابتی در سطح نخبگان خود نیز شرکت کرده‌اند؛ البته، نه لزوماً در همان ورزشی که ورزشکار نخبه شرکت می‌کند. علاوه‌براین، مشخصات موفقیت‌آمیز خانواده‌های ورزشی نشان داد که جمعیت خانواده و مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و فیزیکی ممکن است از شاخص‌های مهم استعداد ورزشی باشد و گفته شد که پزشکان می‌بایست ویژگی‌های جمعیت خانواده و زمینه‌های ورزشی را در آزمون شناسایی استعداد و

روش‌های غربال‌گری در نظر بگیرند و حتی ممکن است لازم باشد که کودکان متولدشده در خانواده ورزشی را در طرح شناسایی استعداد، مورد هدف قرار دهند (هاپ‌وود^۱ و همکاران، ۲۰۱۴، ۱۰). اعتقاد بسیاری از پژوهشگران و دانشمندان این است که هوش هیجانی یا EI^۲، تأثیر بسیار بیشتری بر موفقیت افراد دارد، اما تقریباً تمام آزمون‌های هوش، ضریب هوشی فرد IQ^۳ را اندازه‌گیری می‌کنند که بیشتر مربوط به استعداد تحصیلی فرد می‌شود. بازیکن با هوش هیجانی بالا، درک درستی از احساسات، خواسته‌ها و شرایط دیگر بازیکنان و مربیان تیم دارد و با نگرشی مثبت، رفتارها و واکنش‌های خود را طوری تنظیم می‌کند که روابط خوب و مؤثری با اطرافیان داشته باشد. این امر برای ایجاد کار تیمی اثربخش، در موفقیت بازیکن بسیار ضروری و تعیین‌کننده می‌باشد (مهرگان، ۱۳۹۲، ۱۹).

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر، کیفی بوده و از نوع نظریه داده‌بنیاد^۴ می‌باشد که در آن از تکنیک دلفی کلاسیک تعدیل‌شده^۵ جهت تدوین مدل استعدادیابی والیبال از دیدگاه مربیان دارای درجه بین‌المللی والیبال کل کشور استفاده شده است. مهم‌ترین تکلیف پژوهشگر در نظریه داده‌بنیاد، کشف کردن روش‌های جدید می‌باشد و هدف از تحلیل در آن، ایجاد یک نظریه یا چارچوب رسمی برای فهم پدیده مورد مطالعه است. مراحل این نظریه شامل: تعیین سؤال پژوهش، انتخاب گروه آزمودنی، مرور و مطالعه منابع، جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، کدگذاری، ایجاد و تولید مقولات، تعیین مقولات اصلی و تدوین نظریه می‌باشد (عبدالملکی، ۱۳۸۹، ۷۸). شایان‌ذکر است که دلفی کلاسیک تعدیل‌شده، رویکرد یا روشی سامان‌مند برای استخراج نظرات از یک گروه از متخصصان در مورد یک موضوع یا یک سؤال می‌باشد. همچنین، از آن جهت رسیدن به اجماع گروهی از طریق یک مجموعه از چینش پرسش‌نامه‌ای با حفظ گم‌نامی پاسخ‌دهندگان و بازخورد نظرات به اعضای گروه استفاده می‌شود. برخی از مشخصات روش‌های تعدیل‌شده عبارت هستند از: تعاملات گروه بدون گم‌نامی پانلیست‌ها، عدم نیاز در رسیدن به اجماع، نوع سؤال (باز/ بسته) و روش آنالیز (کیفی/ کمی)

-
1. Hopwood
 2. Emotional Intelligence
 3. Intelligence Quotient
 4. Grounded Theory
 5. Modified Classic Delphi

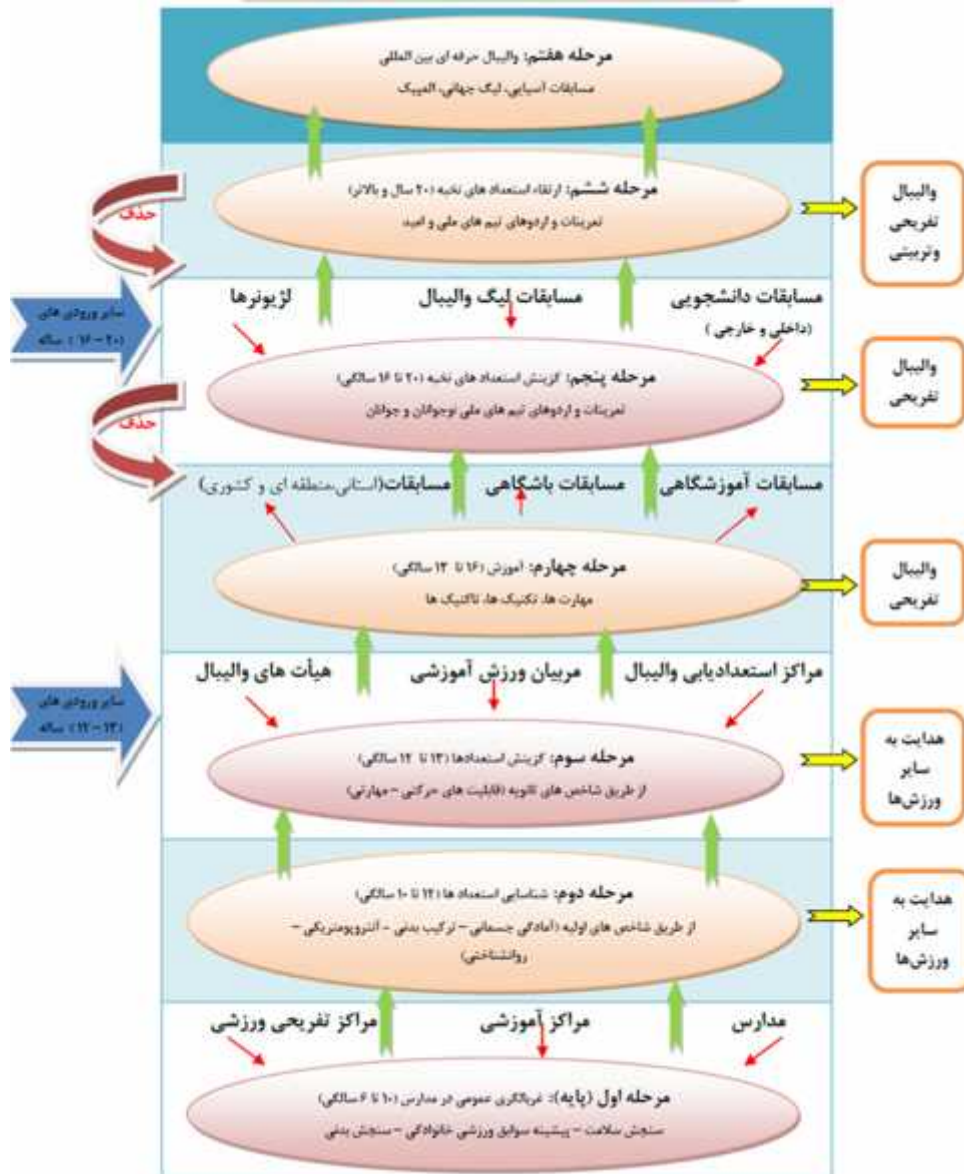
(احمدی، ۱۳۸۸، ۱۰۱). جامعه آماری این پژوهش را مربیان دارای درجه بین‌المللی والیبال در کل کشور که تعداد آنها طبق آمار فدراسیون والیبال ایران تا اردیبهشت (۱۳۹۳) ۱۳۷ نفر بود (آقایان ۶۷ و بانوان ۷۰ نفر) تشکیل دادند. علاوه بر این، نمونه‌گیری به صورت کاملاً هدفمند انجام شد و - شناسایی مربیان توسط شیوه در دسترس صورت گرفت. در مرحله اول دلفی ۴۵ نفر، در مرحله دوم ۳۰ نفر و در مرحله سوم ۲۵ نفر حضور داشتند و حاضر به همکاری شدند. ابزار گردآوری اطلاعات نیز مصاحبه نیمه‌ساختاریافته در سه مرحله بود.

نتایج

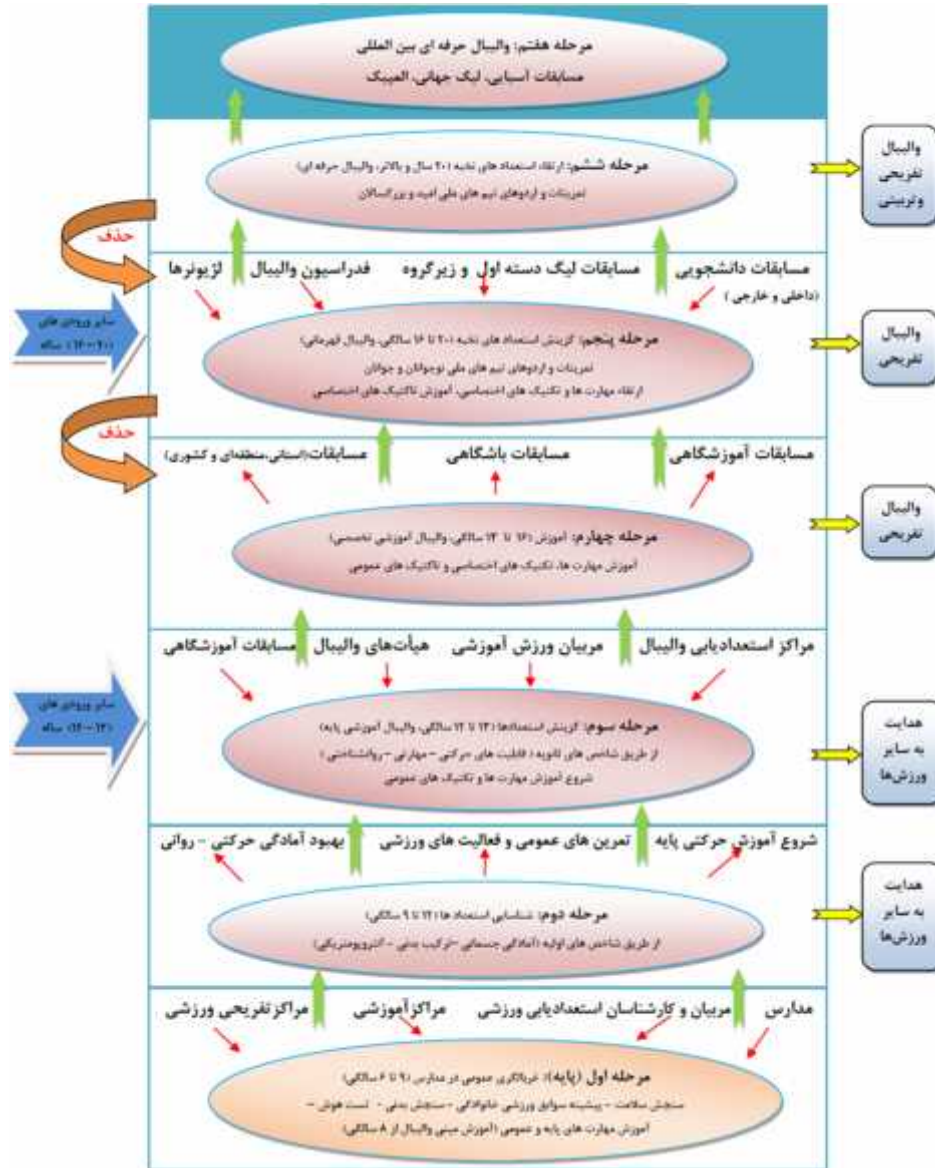
با توجه به هدف روش نظریه داده‌بنیاد که تدوین یک نظریه است، در این بخش با استفاده از ابزار دلفی، به یک مدل مفهومی دست یافتیم؛ بدین شکل که ابتدا از طریق مطالعه پژوهش‌های مرتبط با فرایندها و مدل‌های استعدادیابی والیبال و سایر رشته‌های ورزشی در کشورهای مختلف و نیز ایران، مدل پیشنهادی اولیه در هفت مرحله و هفت گروه سنی توسط پژوهشگر به گروه دلفی در دور اول (۴۵ نفر) پیشنهاد شد و مورد بحث و مصاحبه قرار گرفت. سپس، پس از جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از نظرات و پیشنهادهای مربیان، مدل مفهومی تاحدودی اصلاح گردید و در دور دوم دلفی به ۳۰ نفر از افرادی که حاضر به همکاری شدند ارائه گشت. همچنین، بار دیگر نظرات و پیشنهادهای مربیان در مدل مفهومی لحاظ گردید و پس از اصلاح آن، در دور سوم دلفی به ۲۵ نفر از اعضای گروه دلفی که حاضر به همکاری شدند ارائه شد که در این مرحله پس از رسیدن به اشباع نظری، مدل مفهومی پیشنهادی به تأیید رسید. در پایان، هفت مرحله اساسی برای استعدادیابی بازیکنان والیبال بیان شد که عبارت هستند از: مرحله اول (پایه): غربال‌گری عمومی در مدارس (شش تا نه سالگی)، مرحله دوم: شناسایی استعدادها (نه تا ۱۲ سالگی)، مرحله سوم: گزینش استعدادها (۱۲-۱۴ سالگی)، مرحله چهارم: آموزش (۱۴-۱۶ سالگی)، مرحله پنجم: گزینش استعدادها (۱۶-۱۸ سالگی)، مرحله ششم: ارتقای استعدادهای نخبه (۱۸-۲۳ سالگی) و مرحله هفتم: والیبال حرفه‌ای بین‌المللی (۲۳ سالگی به بالاتر). نتایج به دست آمده از مراحل دلفی در جدول شماره سه و الگوهای پیشنهادی و ویژگی‌های آن در هر مرحله در شکل‌های شماره نه و ۱۰ و ۱۱ نشان داده شده است.

جدول ۳- ویژگی‌های پیشنهادشده جهت تکمیل مدل استعدادیابی والیبال در مراحل دلفی توسط مربیان بین‌المللی

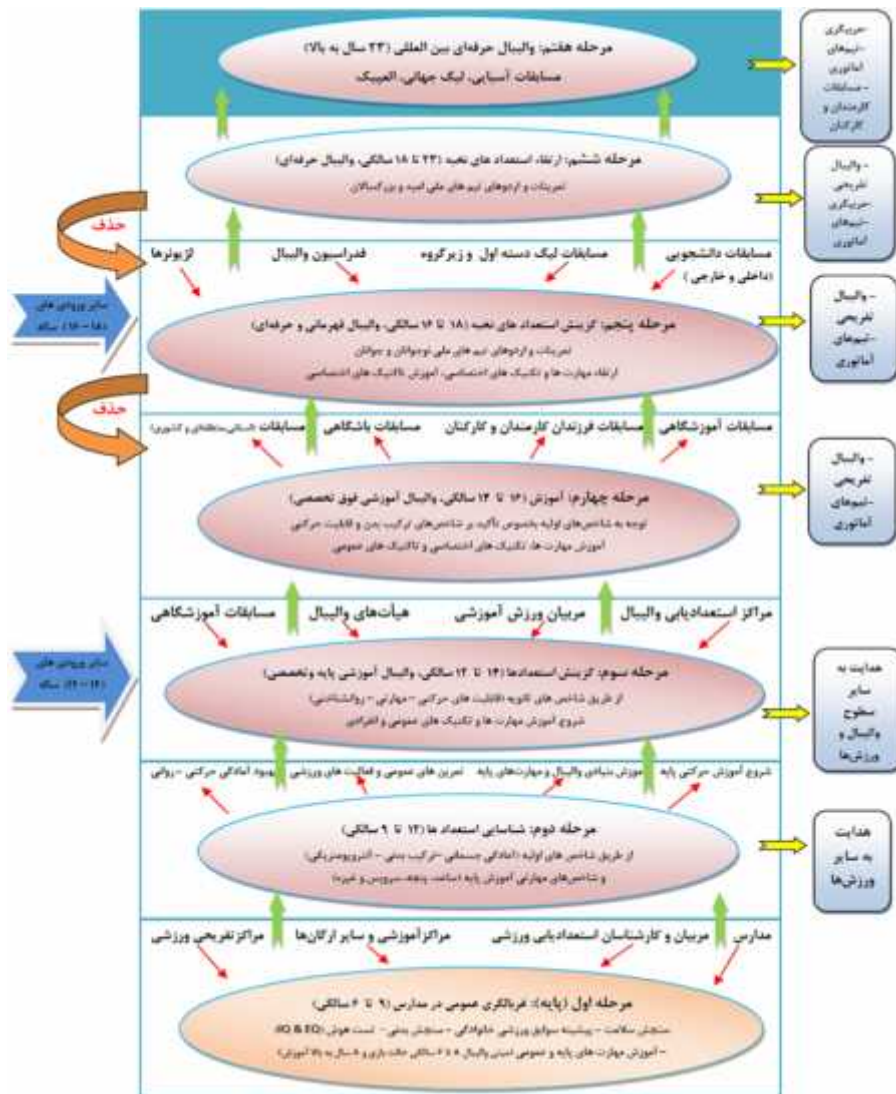
دوره سوم دلفی	پیشنهادها	دوره اول دلفی	مراحل استعدادیابی
تأیید مرحله اول	دوره دوم دلفی	دوره اول دلفی	اول: غربالگری عمومی در مدارس
تأیید مرحله دوم	پایه و استفاده از شاخص‌های مهارتی آموزشی پایه (ساعد، پنجه، سرویس و غیره)	دوره سنی ۹ تا ۱۲ سال، آموزش حرکتی پایه، تمرین‌های عمومی و فعالیت‌های ورزشی و استفاده از متخصصین برای بهبود حرکتی روانی	دوم: شناسایی استعدادها
تأیید مرحله سوم	دوره سنی ۱۲ تا ۱۴ سالگی، شروع والیبال آموزشی پایه و تخصصی، آموزش مهارت‌ها و تکنیک‌های عمومی و انفرادی و هدایت به سایر سطوح والیبال	شروع والیبال آموزشی پایه، آموزش مهارت عمومی و تکنیک‌ها و استفاده از مسابقات آموزشی	سوم: گزینش استعدادها
تأیید مرحله چهارم	دوره سنی ۱۴ تا ۱۶ سالگی، شروع والیبال آموزشی فوق تخصصی، توجه به شاخص‌های اولیه به‌ویژه تأکید بر دو شاخص ترکیب بدن و قابلیت حرکتی، شرکت در مسابقات فرزندان کارمندان و کارکنان و هدایت به تیم‌های آماتوری (خروج از مرحله)	شروع والیبال آموزشی تخصصی و آموزش تکنیک‌های اختصاصی و تاکتیک‌های عمومی	چهارم: آموزش
تأیید مرحله پنجم	دوره سنی ۱۶ تا ۱۸ سال، والیبال قهرمانی و حرفه‌ای و هدایت به تیم‌های آماتوری (خروج از مرحله)	شروع والیبال قهرمانی، آموزش تاکتیک‌های اختصاصی، استفاده از مسابقات لیگ دسته اول و زیرگروه و همکاری با فدراسیون والیبال	پنجم: گزینش استعدادهای نخبه
تأیید مرحله ششم	دوره سنی ۱۸ تا ۲۳ سال، هدایت به تیم‌های آماتوری و مربیگری (خروج از مرحله)	شروع والیبال حرفه‌ای	ششم: ارتقای استعدادهای نخبه
تأیید مرحله هفتم (تأیید نهایی)	دوره سنی ۲۳ سال به بالا، هدایت به تیم‌های آماتوری، مربیگری و شرکت در مسابقات کارمندان و کارکنان (خروج از مرحله)	بدون نظر	هفتم: والیبال حرفه‌ای بین‌المللی

شکل ۹- مدل پیشنهادی استعدادیابی والیبال در ایران، دور اول دلفی

شکل ۱۰- مدل پیشنهادی استعدادیابی والیبالی در ایران، دور دوم دلفی

شکل ۱۱- مدل پیشنهادی استعدادیابی والیبال در ایران، دور سوم دلفی (تأیید نهایی)

بحث و نتیجه گیری

در این بخش، ابتدا به نتایج مشترک بین این پژوهش و سایر پژوهش‌ها می‌پردازیم و سپس، ویژگی‌های مدل استعدادیابی والیبال در ایران را توصیف خواهیم کرد.

والیبال کشور برای رسیدن به اوج قهرمانی در سطح جهانی، نیازمند طرحی جامع و الگویی یکسان جهت استعدادیابی است که نتایج - پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۹۲)، رد ریگوتز و همکاران (۲۰۱۰)، اسماعیلی و همکاران (۲۰۱۳)، علی جانی (۱۳۸۱)، ظریفی و همکاران (۱۳۹۰)، کشتی‌دار و همکاران (۱۳۹۱)، قاسم‌زاده میرکلایی و همکاران (۲۰۱۳)، امیرتاش (۱۳۸۴) و نمازی‌زاده و همکاران (۱۳۸۲) نیز به همین امر اشاره دارد. برای مدل استعدادیابی والیبال در ایران هفت مرحله بیان شده است که تاحدودی با مراحل استفاده‌شده در الگوهای استعدادیابی والیبال کانادا، بلژیک، انگلستان و نیز مراحل سه‌گانه در پژوهش مهرگان (۱۳۹۲) با عنوان "مراحل توسعه فدراسیون بین‌المللی والیبال" همخوانی دارد، اما برتری آن این است که در ایران برای اولین بار الگوی استعدادیابی والیبال به صورت جامع بیان شده است. رده‌بندی سنی برای مراحل استعدادیابی والیبال، تاحدود زیادی با رده‌بندی مطرح‌شده توسط مهرگان (۱۳۹۲) در ارتباط با والیبال کانادا، بلژیک و انگلستان یکسان می‌باشد.

در سال‌های اولیه، هدف استعدادیابی والیبال، تأکید بر بازی و حالت سرگرم‌کننده والیبال (مینی-والیبال) در کنار آموزش است که در مراحل توسعه ارائه‌شده توسط فدراسیون بین‌المللی والیبال، والیبال کانادا، بلژیک و استرالیا نیز به آن اشاره شده است. در مراحل شناسایی و گزینش استعدادها، در صورت مناسب‌نبودن افراد برای ورزش والیبال، به سایر ورزش‌ها هدایت می‌شوند و در مراحل آموزش و گزینش نخبگان نیز در صورت عدم موفقیت، استعدادها نگاه‌داری و بازسازی می‌شوند که این امر با نتایج پژوهش ادگبسان و همکاران (۲۰۱۰) و آقاعلی‌نژاد (۱۳۷۹) همخوانی دارد. در مراحل اول و دوم مدل استعدادیابی والیبال در ایران، به کشف و شناسایی استعدادها پرداخته شده است که مراحل استعدادیابی ارائه‌شده توسط آقاعلی‌نژاد (۱۳۷۹) و میرمعینی (۱۳۹۱) نیز به همان شکل می‌باشد. علاوه بر این، در مراحل شناسایی و گزینش از شاخص‌های مناسب استعدادیابی والیبال استفاده می‌شود که یکی از عوامل مهم در پژوهش میلیستد و همکاران (۲۰۱۳)، انتخاب بازیکنان برزیل بود. ابراهیم و همکاران (۱۳۸۳) نیز در پژوهش خود به این شاخص‌ها اشاره نموده‌اند. همان‌گونه که در نتایج پژوهش بوچر و همکاران (۲۰۰۶)، استام و همکاران (۲۰۱۲)، مهرگان (۱۳۹۲)، قاسم‌زاده میرکلایی و همکاران (۲۰۱۳)، برنامه عملکردی والیبال استرالیا (۲۰۱۱)، والیبال

استرالیا (۲۰۱۴)، خلاصه طرح کلی برنامه والیبالی انگلستان (۲۰۱۴) و میرمعینی (۱۳۹۱) نیز اشاره شده است، مدارس و ورزش آموزشگاهی به تنهایی نقش مهمی را در استعدادیابی والیبالی، به ویژه در رده های سنی پایه و نوجوانان ایفا می کند. علاوه بر این، در مرحله چهارم مدل استعدادیابی، به آموزش با تأکید بر فراگیری مهارت ها، تکنیک ها و تاکتیک ها اشاره شده است. در مرحله پنجم نیز تأکید بر بهبود و ارتقای مهارت ها می باشد که تاحدودی با نتایج پژوهش استام و همکاران (۲۰۱۲)، مهرگان (۱۳۹۲) و بوچر و همکاران (۲۰۰۶) همسانی دارد. در حال حاضر، ساده ترین روش استعدادیابی، مشاهده و انتخاب بازیکنان طی مسابقات می باشد. همچنین، جشنواره ها و مسابقات ورزشی مختلف به عنوان ابزاری مهم در شناسایی و کشف استعداد های والیبالی و حتی ارتقای آن ها مطرح می باشد که در نتایج برنامه عملکردی والیبالی استرالیا (۲۰۱۱)، والیبالی استرالیا (۲۰۱۴) و پژوهش پورسعیدی و همکاران (۲۰۱۳) به آن اشاره شده است. علاوه بر این، مسابقات آموزشگاهی (دانش آموزی و دانشجویی)، مسابقات باشگاهی، لیگ های والیبالی، اردو ها و تور های تمرینی و آمادگی، یکی از عوامل مهم و کمک کننده در مدل استعدادیابی والیبالی ایران است که پژوهش های بوچر و همکاران (۲۰۰۶)، برنامه عملکردی والیبالی استرالیا (۲۰۱۱)، والیبالی استرالیا (۲۰۱۴) و میرمعینی (۱۳۹۱) به آن پرداخته اند. سنجش و استفاده از هوش هیجانی در کنار هوش مغزی در والیبالی، عاملی بسیار کمک کننده و موفقیت آمیز می باشد که مهرگان (۱۳۹۲) آن را بیان نموده است. علاوه بر این، پیشینه سوابق ورزشی خانوادگی به عنوان عاملی مهم در غربالگری و کشف استعدادها به شمار می رود که هاپوود^۱ و همکاران (۲۰۱۴) در نتایج پژوهش خود به آن اشاره کرده اند.

ویژگی های مدل استعدادیابی والیبالی در ایران (مدل نهایی)

مرحله اول (پایه)، غربالگری عمومی در مدارس (شش تا نه سالگی) است. علاوه بر مدارس می توان در سایر مراکز آموزشی و تفریحی ورزشی نیز به غربالگری عمومی ورزشی پرداخت که توسط مربیان و معلمان ورزش و کارشناسان استعدادیابی ورزشی انجام می گیرد. همچنین، با استفاده از فرم های پزشکی و سلامت می توان به سنجش سلامت عمومی دانش آموزان پرداخت و برای آن ها پرونده پزشکی ورزشی ایجاد کرد. پیشینه سوابق ورزشی خانوادگی نیز عاملی مهم در غربالگری به منظور استعدادیابی به شمار می رود که با فرم های ساده می توان از طریق والدین و خانواده دانش آموزان به آن پی برد. شایان ذکر است که سنجش بدنی توسط برخی آزمون های ورزشی و کارشناسان تربیت بدنی قابل انجام می باشد و استفاده از هر دو آزمون هوش مغزی و هیجانی در سنین پایه، بسیار کمک کننده است؛ زیرا، مقدار مناسبی از ترکیب این دو هوش (حالت فکری و

1. Hopwood

گروهی) در ورزش و بازی والیبال تأثیرگذار می‌باشد. مینی‌والیبال از شش تا هشت سالگی، حالت بازی داشته و از هشت سال به بالا آموزش را در بر می‌گیرد و می‌بایست که آموزش مهارت‌های پایه و عمومی مربوط به فعالیت بدنی و ورزش در کنار آن مورد توجه قرار گیرد.

علاوه‌براین، مرحله دوم شناسایی استعدادها (نه تا ۱۲ سالگی)، استفاده از شاخص‌های مهارتی آموزش پایه (ساعد، پنجه، سرویس و غیره) شامل بررسی و اندازه‌گیری‌های شاخص‌های اولیه (آمادگی جسمانی، ترکیب بدنی و آنتروپومتریک) است که توسط مربیان و معلمان ورزش و کارشناسان استعدادیابی ورزشی انجام می‌گیرد. این مرحله آغاز آموزش حرکتی پایه، آموزش بنیادی والیبال و مهارت‌های پایه آن، تمرین‌های عمومی و فعالیت‌های ورزشی و نیز بهبود آمادگی حرکتی - روانی را شامل می‌شود. در صورتی که کارشناسان استعدادیابی تشخیص دهند که فرد مناسب رشته والیبال نمی‌باشد، او را به سایر رشته‌های ورزش هدایت می‌کنند.

مرحله سوم نیز گزینش استعدادها (۱۲ تا ۱۴ سالگی) و شروع والیبال آموزشی پایه و تخصصی است که به وسیله شاخص‌های ثانویه (قابلیت‌های حرکتی، مهارتی و روان‌شناختی) و استفاده از مشاهدات و تشخیص مربیان ورزش آموزشی در تمرینات، مسابقات آموزشی، مراکز استعدادیابی والیبال و فرم‌ها و دستورالعمل‌های استعدادیابی هیأت‌های والیبال انجام می‌گیرد. در این مرحله، آموزش مهارت‌ها و فنون عمومی و انفرادی والیبال آغاز می‌شود و ورودی دیگری (۱۲ تا ۱۴ سالگی) نیز برای افرادی که موفق به پیمودن مسیر استعدادیابی از پایه نشده‌اند در نظر گرفته می‌شود. در انتهای مرحله، اگر کارشناسان و مربیان استعدادیابی والیبال تشخیص دهند که فرد برای این رشته مناسب نمی‌باشد، او را به سایر سطوح والیبال و یا دیگر رشته‌های ورزشی هدایت می‌کنند.

علاوه‌براین، مرحله چهارم آموزش (۱۴ تا ۱۶ سالگی)، شروع آموزش فوق تخصصی والیبال می‌باشد. در این مرحله، بار دیگر باید بر شاخص‌های اولیه، به‌ویژه ترکیب بدن و قابلیت حرکتی تأکید شود؛ زیرا، افراد در سن بلوغ قرار دارند و تقریباً رشد کرده‌اند و این امر کمک بسیاری به استعدادیابی می‌کند. همچنین، لازم است که آموزش مهارت‌ها، تکنیک‌های اختصاصی و تاکتیک‌های عمومی نیز مورد توجه قرار گیرد. افراد بنابر شرایط موجود و پس از آموزش کامل والیبال، وارد یک یا چند - مسابقه آموزشی، مسابقات فرزند کارمندان و کارکنان، مسابقات باشگاهی و یا مسابقات استانی، منطقه‌ای و کشوری می‌شوند و در صورتی که فرد به هر دلیلی از ادامه مسیر استعدادیابی باز بماند، به سوی والیبال تفریحی و یا تیم‌های آماتوری هدایت می‌شود.

مرحله پنجم نیز گزینش استعدادهای نخبه (۱۶ تا ۱۸ سالگی) و شروع والیبال قهرمانی و حرفه‌ای برای بازیکنان است. گزینش نخبه‌ها می‌تواند از طریق مسابقات دانشجویی (داخلی و خارجی)، مسابقات لیگ (دسته اول، دسته دوم و زیرگروه‌ها) و لژیونرها (بازیکنانی که اصالت ایرانی دارند، اما متولد سایر کشورها می‌باشند و در سطح قهرمانی در والیبال فعالیت دارند) توسط فدراسیون والیبال و از طریق بررسی عملکردهای کوتاه‌مدت و بلندمدت بازیکنان در مسابقات مختلف و تمرینات و اردوهای تیم‌های ملی نوجوانان و جوانان انجام می‌گیرد. بیشترین تأکید و هدف‌گذاری در این مرحله، بر ارتقای مهارت‌ها و تکنیک‌های اختصاصی و نیز آموزش تاکتیک‌های اختصاصی می‌باشد. سایر بازیکنانی (۱۶ تا ۱۸ ساله) که مسیر استعدادیابی را نپیموده‌اند، در صورت داشتن آمادگی‌ها و مهارت‌های لازم والیبال می‌توانند به این مرحله وارد شوند. اگر بازیکن از ادامه مسیر استعدادیابی باز بماند، به‌سوی والیبال تفریحی و یا تیم‌های آماتوری هدایت می‌شود و در صورت نداشتن توانایی‌های لازم، بار دیگر از طریق شرکت در مسابقات سطوح پایین‌تر، به بازیکن فرصت کسب آمادگی داده خواهد شد.

علاوه‌براین، مرحله ششم، ارتقای استعدادهای نخبه (۱۸ تا ۲۳ سالگی) و ادامه والیبال حرفه‌ای است که از طریق تمرینات و اردوهای تیم‌های ملی امید و بزرگسالان و نیز شرکت در مسابقات مختلف تدارکاتی، دوستانه و رسمی با هدف کسب تجربه، هماهنگی‌های لازم و ارتقای تمامی مهارت‌های کسب‌شده بازیکنان امکان‌پذیر می‌شود. اگر بازیکن از ادامه مسیر استعدادیابی باز بماند، به‌سوی والیبال تفریحی و تیم‌های آماتوری هدایت می‌شود و یا با کسب مدارک مربوطه، به مربیگری در سطوح مختلف والیبال می‌پردازد.

مرحله هفتم نیز والیبال حرفه‌ای بین‌المللی (۲۳ سال به بالا) می‌باشد که بازیکنان با حضور در تمرینات و اردوهای مختلف تیم ملی، خود را جهت شرکت در مسابقات آسیایی، لیگ جهانی و المپیک آماده می‌کنند. اگر بازیکن در سطح حرفه‌ای قادر به ادامه فعالیت نباشد و یا دوران بازی وی به اتمام برسد، به‌سوی والیبال تفریحی، تیم‌های آماتور و سایر مسابقات سطوح پایین‌تر والیبال مانند مسابقات کارمندان و کارکنان هدایت می‌شود و با کسب مدارک مربوطه، به مربیگری به‌عنوان مربی و یا مدرس کلاس‌های مربیگری در سطوح مختلف والیبال می‌پردازد. مدل نهایی استعدادیابی والیبال ایران در شکل شماره ۱۲ آورده شده است.

از آن‌جا که پژوهش حاضر با همکاری فدراسیون والیبال جمهوری اسلامی ایران انجام شده است، امید آن می‌رود که نتایج به‌دست‌آمده برای تمامی مربیان، کارشناسان و حتی بازیکنان والیبال در سطوح مختلف، مفید و کاربردی باشد. مدیران و مسئولان والیبال کشور می‌بایست به مدارس (ابتدایی، راهنمای و دبیرستان) به‌عنوان یک پایگاه مناسب جهت غربال‌گری عمومی برای هدایت به ورزش‌ها

و استعدادیابی پایه برای والیبالی توجه کنند. علاوه بر این، لازم است که فدراسیون والیبالی، فرم مخصوصی جهت بررسی سوابق ورزشی خانوادگی و بازیکنان در سنین بالاتر طراحی کند و از آزمون‌های مخصوص هوش ورزشی جهت سنجش بهره هوشی و هوش هیجانی در رده‌های سنی مختلف بهره برد. همچنین، توصیه می‌شود که مینی‌والیبالی در مقطع پیش‌دبستانی و دبستان توسط فدراسیون والیبالی با همکاری آموزش پرورش ترویج داده شود. به منظور استعدادیابی پایه و رده‌های سنی مختلف والیبالی لازم است که فدراسیون از مربیان و کارشناسان استعدادیابی و نیز مربیان تربیت‌بدنی مدارس استفاده کند و به تأسیس مدارس تخصصی والیبالی همت گمارد. در بخش شناسایی استعدادهای اولیه نیز می‌بایست به آموزش حرکات پایه و مهارت‌های پایه والیبالی توسط مربیان توجه شود و در صورت مناسب نبودن افراد برای ورزش والیبالی، مربیان یا کارشناسان استعدادیابی آن‌ها را به سایر ورزش‌ها هدایت کنند. در بخش گزینش استعدادها نیز می‌بایست به سایر ورودی‌ها که ممکن است از ورزش‌ها و راه‌های دیگر وارد فرایند استعدادیابی شوند، دقت ویژه‌ای شود و گزینش اولیه از طریق همکاری مراکز استعدادیابی، مربیان آموزشی، هیأت‌های والیبالی و مسابقات آموزشی صورت گیرد. همچنین، لازم است که وزارت ورزش و فدراسیون والیبالی از مؤسسان مدارس و آکادمی‌های والیبالی حمایت ویژه‌ای داشته باشند.

در زمینه استعدادیابی والیبالی در ایران کارهای مثبتی در حال انجام گرفتن است و پژوهش‌های اندکی به این مقوله پرداخته‌اند که در برخی از آن‌ها به صورت مراحل و شاخص‌های کلی نیز بیان شده است، همچنین مربیان نیز از طریق مسیرهای تجربی و سلیقه‌ای به استعدادیابی می‌پردازند که نتیجه آن گاهی منجر به ظهور برخی از بازیکنان مستعد والیبالی به‌عنوان نسلی طلایی اما موقتی در والیبالی کشور می‌شود؛ وجود چنین مسائلی محقق را بر آن داشته که با جمع‌آوری اطلاعات موجود در این زمینه و کمک گرفتن از پژوهش‌ها و مدل‌های استعدادیابی خارجی به تکمیل هرچه بهتر این فرآیند کمک کرده و در این پژوهش به تدوین مدل استعدادیابی والیبالی در ایران بپردازد.

در بخش اول پژوهش حاضر با تدوین شاخص‌های اصلی و عوامل مربوط به استعدادیابی والیبالی، دسته‌بندی مناسب و روشنی از تعیین سهم هر یک از این عوامل و اهمیت آن از نظر مربیان بین‌المللی را ارائه داده شد که در آینده می‌تواند در کنار استعدادیابی تجربی بسیار کمک‌کننده و کاربردی باشد؛ در بخش دوم پژوهش نیز با طراحی مدل استعدادیابی والیبالی ایران بیشتر روش‌های تجربی و سلیقه‌ای که قبلاً مدون نبوده یا اینکه به صورت پراکنده مورد استفاده قرار می‌گرفت؛ با الهام

گرفتن از پژوهش‌ها و نمونه‌ی الگوهای خارجی و با نظر مربیان بین‌المللی داخل کشور بومی‌سازی شده و برای اولین بار الگوی استعدادیابی را از سطح پایه تا نخبگی همراه با شاخص‌های اصلی و تمامی مراحل آن در یک مدل کاربردی برای تمام سطوح ارائه کرده است.

شکل ۱۲- مدل استعدادیابی والیبال در ایران (مدل نهایی)

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌باشد و با همکاری فدراسیون والیبال ایران انجام شده است. بدین‌وسیله از کیله کسانی که ما را در انجام پژوهش یاری نموده‌اند سپاس‌گزاری می‌گردد.

منابع

1. A sustainable future for elite volleyball in Australia. Volleyball Australia high performance program. (2011). The Lonsdale Group delivering sustainable excellence. Australian Government, Australian Sport Commission. VA HPP Review - Final Report.
2. Abbott, A., Collins, D., Martindale, R., & Sowerby, K. (2002). Talent identification and development: An academic review. Sport Scotland.
3. Adegbesan, O., Mokgwathi, M., Omolawon, K., Ammah, J., & Oladipo, I. (2010). Sport talent identification and development in Nigeria. International Journal of Coaching Science, 2(4): 3-13.
4. Ahmadi, N. (2010). Introduction and critique of Delphi. Monthly Book Social Sciences 22: 100-8. (Persian)
5. Alijani, A. (2003). The Existing Programs and Design Talent Identification Parameters in Athletics. Research on Sport Science 1(4): 1-23. (Persian)
6. Amirtash, AM. (2006). Current status and Talent Identification indicators for Male Team Handball Players of the views elite coaches in the country. Journal of movement science and sport, 3(6): 21-51. (Persian)
7. Boucher, J., Drakich, E., & Laurie, E. (2006). Volleyball for life: Long-term athlete development for volleyball in Canada. Publications volleyball Canada. Canada, November 2006.
8. Ebrahim, KH. Heydari, M., & Moammeri, A. (2005). Examining the Existing Status and Presenting Talent Identification (Ti) indicators in Volleyball. Research on Sport Science 2(5):1-14. (Persian)
9. Esmaeili, M. R., Tojjari, F., & Soleimani, M. (2013). Evaluating barriers of implementing thorough system of elite selection based on a three branch model (Case study: IR Iran volleyball federation). European Journal of Experimental Biology, 3(3): 111-5.
10. Faber, I., Oosterveld, F., & Nijhuis, R. (2012). A first step to an evidence-based talent identification program in the Netherlands. A research proposal. International Journal of Table Tennis Sciences 7: 15-8.
11. Gayini, A. (2004). The necessity of research on talent identification. Physical education 4(12): 38-41. (Persian)
12. Ghasemzadeh Mirkolae, E., Razavi, S. M. H., & Amirnejad, S. (2013). A mini-review of track and field's talent-identification models in Iran and some designated

- countries. *Annals of Applied Sport Science*, 1(3): 17-28.
13. Hopwood, M., Clare, M., Damian, F., & Joseph, B. (2014). The family portrait as an indicator of sporting talent. *ASPIRE TID Conference Schedule*. Aspire Academy, Doha – Qatar, 1st April 2014. 10.
 14. Hussaini, SH., Hamidi, M., Ghorbanian, A., & Sajjadi, N. (2013). Identify strengths, weaknesses, opportunities and threats of talent identification in Championship sport of the Islamic Republic of Iran and Bottlenecks and challenges facing. *Sport management*, 5(2): 24-59. (Persian)
 15. Islamic Republic of Iran Volleyball Federation. Physical fitness and techniques tests of volleyball national team. Committee of talent identification and volleyball academy. (2013). (Persian)
 16. Islamic Republic of Iran Volleyball Federation. Volleyball talent identification standard one Level cities. Committee of talent identification and volleyball academy. (2013). (Persian)
 17. Kashti dar, M., Taleb pour, M., & Shirmohenji, M. (2012). The Survey of Present Statues of Volleyball in Iran along with Executive Program for Continuous Improvement. *Journal of Sport Management Review* 4(13):13-32. (Persian)
 18. Mehregan, J. (2013). Talent identification and talent development in volleyball. Islamic Republic of Iran Volleyball Federation. Committee of Education and Research, talent identification and volleyball academy. 1-24. (Persian)
 19. Milistetd, M., Mesquita, I., Sobrinho, A. S., Carrara, P., & Nascimento, J. (2013). Coaches' representation about detection and selection of talents on the Brazilian volleyball. *International Journal of Sports Science*, 3(5): 157-62.
 20. Mir Moini, S.Y. (2012). Volleyball talent identification in schools. Proceedings of the 2nd National Conference of Talent Identification. Iran, Tehran, Basij Sport Organization. 78-9. (Persian)
 21. Morris, J., Dunman, N., Alvey, S., Wynn, P., & Nevill, M. (2004). Talent identification in sport: Systems and procedures used around the world. Institute of Youth Sport, Loughborough University 2004. 1-17.
 22. Namazizadeh, M., Salehi, H., Sayah, M., Kuhiyan, F., & Mashhudi, S. (2003). Examining the Existing Status and Presenting Talent Identification (Ti) indicators in Iranian Basketball. Project of Research Institute Physical Education and Sports Science. (Persian)
 23. Poursaeidi, M., Ghanbarzadeh, M., & Shakerian, S. (2013). Study and regulation of talent detection in game of volleyball from the view of prominent volleyball coaches of Khuzestan province. *International Journal of Sport Studies*, 3(4): 424-30.
 24. Rajabi, H. (2005). Talent Identification in sport. *Physical education* 16. (Persian)
 25. Rodriguez-Ruiz, D., Garcia-Manso, J. M., Muchaga, F. L. F., Fernandez, D. C., & Dantas, E. (2010). Recruitment, training and specialization of volleyball players for high-performance sports using the permanent concentration system (1989-2008). *Physical Education and Sport*, 54 (3): 151-5.
 26. Sebera, M., & Sedlacek, J. (2012). Analyze of sport talent selection systems. Comenius University in Bratislava, Faculty of Physical Education and Sports. *Publicatio lii/i*. 13-20.
 27. Spaenjers, M. (2006). Development of youth volleyball in Belgium. Top study of

- foreign players, Compilation by Marc Spaenjers, Technical Director Top volley Belgium. 1-19.
28. Veale, J. P. (2011). Physiological assessment in talent identification within Australian football. School of Sport and Exercise Science Institute of Sport, Exercise and Active Living. Victoria University. Submitted in fulfilment of the requirements of the degree of Doctor of Philosophy, July 2011. 1-260.
29. Volleyball Australia, Home of the Australian Volleyball Federation. Sport development program overview. Junior Men's Development Program (JMDP). Retrieved. (2016) from: <http://www.volleyballaustralia.org.au/page/junior-mens-development-program-jmdp>.
30. Whole sport plan 2013-2017. Volleyball England. Presented in Annual Coaches Conference Kettering 2nd June 2013. 1-14. And Retrieved (2016) from: <https://www.sportengland.org/our-work/national-governing-bodies/sports-we-invest-in/2013-17-whole-sport-plan-investments>.
31. Writing proposals in Qualitative and Mixed studies. (2010). Compilation Abdolmaleki jamal. Sociologists Publications, Tehran, Summer 2010, 1-173.
32. Zarifi, M., Alizadeh, N., Deldar, E., & Bahemat, M. (2011). The way of shaping the talent in rang of primary students. The First National Congress of the new scientific achievements in the development of sport and physical education. 296-304. (Persian)

استناد به مقاله

باسره، محمد، دوستی پاشاکلائی، مرتضی، و فرزانه، فرزام. (۱۳۹۵). تدوین مدل استعدادیابی والیبال در ایران. مطالعات مدیریت ورزشی، ۸ (۳۷)، ۵۷-۸۸.

Basereh, M., Dousti, M., & Farzan, F. (2016). Codification Volleyball Talent Identification Model in Iran. Sport Management Studies. 8 (37): 57-88. (Persian)

Codification Volleyball Talent Identification Model in Iran**M. Basereh¹, M. Dousti², F. Farzan³**

1. M.Sc of Sport Management, University of Mazandaran*

2, 3. Assistant Professor of Sport Management, University of Mazandaran

Received Date: 2014/08/12**Accepted Date: 2015/05/26**

Abstract

Talent identification is discovered potential athletes who are involved in sport and talent programs to identify talented athletes and is used their success at the global level. The present study was conducted to codify a model of talent identification in Iran volleyball. In order to study the processes and models for volleyball and other sports talent in developed countries as well as Iran. Then according to studies, the proposed model of talent identification in Iran volleyball was presented in the seven-step by the researcher. Research methodology is type of Qualitative, Grounded theory and using the Delphi technique. Statistical society in this research is international category coaches (1, 2, and 3) Volleyball of the whole country (men 67 and women 70). of the proposed seven stages the first stage (base): General screening in schools (6-9 years), the second stages: identifying talents (9-12 years), the third stages: selecting talents (12-14 years), the fourth stages: training (14-16 years), the fifth stages: selecting elite talents (16-18 years), the sixth stages: promote the elite talents (18-23 years), the seventh stages: International professionals volleyball (23 years older), In the third Delphi round, all of the proposals stages are accepted, and the model was confirmed model of talent identification in Iran volleyball. Results from this study will be established the basis for scientific talent and integrating methods and helpful for coaches, athletes, officials, researchers and sports organizations, especially the Islamic Republic of Iran Volleyball Federation in nurturing talent and the elite players of volleyball in the future.

Keywords: Talent Detection, Talent Identification Model, Volleyball, Delphi Technique

* Corresponding Author

Email: basereh_mb@yahoo.com